

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

3^E JAARGANG

WOENSDAG 11 DECEMBER 1918

No. 154

**Stoomvaart-Maatschappij
NEDERLAND
AMSTERDAM.**

**Stoomvaart-Maatschappij
ROTTERDAMSCH LLOYD
ROTTERDAM.**

*MAIL-, PASSAGIERS- EN
VRACHTBOOTENDIENST
HOLLAND—JAVA vice versa
via
SUEZ KANAAL.*

VRACHTBOOTENDIENST

van *Java* naar *San Francisco* vice versa, in
vereniging met de *Java-China-Japan* Lijn.

JAVA—NEW YORK LIJN.

Geregelde vrachtbootendienst van *New York*
naar *Nederlandsch-Indië* vice versa, in
samenwerking met andere Maatschappijen.

JAVA—BENGALEN LIJN.

Geregelde dienst van *Nederlandsch-Indië*
naar *Rangoon* en *Calcutta* vice versa.

De N.V. Hypothecaire Credietbank

Anna Paulownastraat 113
's-GRAVENHAGE

verstreckt credieten onder hypothecair ver-
band. Geeft uit 5 % voor hoofdsom en
rente verzekerde schuldbrieven in coupures
van f 1000.—, f 500.— en f 100.—.

De Directie,

Mr. J. J. BERGSMAN.
C. PLOKHOY.

F. & W. VAN DAM

Makelaars in Assurantiën
Wijnhaven 63 - Rotterdam

belasten zich met het
plaatsen van
Assurantiën,
onverschillig van wel-
ken aard, geene uit-
gezonderd.

**N.V. Furness' Scheepvaart-
en Agentuur Maatschappij**

ROTTERDAM—AMSTERDAM

Telegram-Adres: „FURNESS”
Telefoon Nos. ROTTERDAM 7744/47
" " AMSTERDAM N 5866, N 1267

Reeders, Cargadoors, Expeditieus, Kolen-
handelaren, Stuwadoors, Assurateurs etc.

Speciale afdeling voor het bevrachten
van scheepsladingen per stoomende en
zeilende ruimte.

AAN- EN VERKOOP VAN SCHEPEN

GEREGELDE LIJNEN VAN EN NAAR:

BALTIMORE (Holl. Amer. Lijn) elke 10/14 dagen
*CARDIFF (en Birmingham District) wekelijkse
*MIDDLESBROUGH elken Zaterdag
*STOCKTON ON TEES elken Zaterdag
*SUNDERLAND elken Zaterdag
*ALEXANDRIE elke 2/3 weken
CANADA (via Londen) elke 10 dagen
AUSTRALIE (via Londen) elke 14 dagen
*ZUID-AMERIKA (via Antwerpen) elke 2/3 weken
*MAROKKO (via Antwerpen) elke 14 dagen
CUBA (via Liverpool) elke 10 dagen

Doorvrachten naar en van alle deelen der wereld.
Levering van Engelsche Stoomkolen en Gaskolen.

* Diensten tijdens den oorlog gestaakt.

Nationale

Levensverzekering-Bank

OPGERICHT 1863

TE

ROTTERDAM

**ROTTERDAMSCH
BANKVEREENIGING**

Rotterdam 's-Gravenhage

Boompjes	Mauritskade
Delfshaven	Bezuidenhout
Feijenoord	Kneuterdijk
Glashaven	Naaldwijk
Schiedam	Rijswijk
Vlaardingen	Schevingen

Amsterdam

Rokin

Zaandam

KAPITAAL EN RESERVEN

f 66.000.000,—

**NATIONALE
BANKVEREENIGING**

Hoofddirectie en Centrale
Administratie te Utrecht

Alkmaar, Almelo, Arnhem a. d. R., Amers-
foort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Barne-
veld, Bodegraven, Borculo, Boskoop, Den
Burg (Texel), Coevorden, Culemborg, Delft,
Deventer, Doetinchem, Dokkum, Dordrecht,
Drachten, Ede, Emmen, Franeker, Gelder-
malsen, Goes, Gorinchem, Gouda, Groenlo,
Groningen, Haarlem, Harlingen, Heeren-
veen, Den Helder, Hengelo (O.), Hooge-
veen, Hoogezand, Hulst, Katwijk, Leeuwar-
den, Leiden, Lochem, Meppel, Middelburg,
Nijmegen, Oostburg, Purmerend, Ridder-
kerk, Schagen, Schoonhoven, Sliedrecht,
Sneek, Stadskanaal, Terneuzen, Tholen, Tiel,
Uithoorn, Utrecht, Veendam, Veenendaal,
Vlissingen, Wildervank, Woerden, IJmui-
den, Zeist, Zierikzee, Zutphen, Zwijndrecht.

KAPITAAL EN RESERVEN

f 7.200.000,—

De aandacht wordt gevestigd op de afgifte
van *Binnenlandsche Credietbrieven*,
waardoor in ruim 80 plaatsen in Nederland
gelden franco kunnen worden opgenomen.

**ZUID-NEDERLANDSCHE
HANDELSBANK**

Kapitaal f 3.000.000,—

EINDHOVEN - TILBURG - 's-HERTOGENBOSCH
BRED A - MAASTRICHT - SITTARD - VENLO

HANDELSCREDIETEN

Incassering van Wissels — In- en
Verkoop van Buitenlandsch Papier
Effecten — Coupons
DEPOSITO'S

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, CHERIBON, HONGKONG, INDRAMAJOE,
MEDAN, MENADO, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG,
SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 35.000.000,—

Reserven f 17.400.000,—

N. V. W. van Driel's

Stoomboot- en Transportondernemingen

ROTTERDAM

Reeders, Cargadoors, Expeditours, Zeebevrachtingsagenten

Telegramadres: FIAT.

Telefoonnummers: 1958, 1977, 1997.

GEBROEDERS SCHEUER

Assurateurs en Assurantiebezorgers

Expeditours en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM

Verzekering van Koopmansgoederen tegen
transport, molest, brand en diefstal tegen
concurrerende premiën.

FRANSCH-HOLLANDSCHE
OLIEFABRIEKEN

„CALVE-DELFT”

TE DELFT

ARTIKELEN:

Delftsche Slaolie

Arachide-olie

Sesam-olie

Soya-olie

Bakkers-olie

Plantenvet Delfia

Cocos-olie N. O. F.

Grondnotenkoeken en -meel

Sesamkoeken en -meel

Cocosmeel

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf

ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Drie droogdokken met lichtvermogen tot 14000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam

WERKSPoor, AMSTERDAM

Land- en Scheeps-Machines - Dieselmotoren
Installatiën voor Suikerfabrieken - Polderbemalingen
Rollend Spoorwegmateriëel - IJzerconstructiën

HEEMAF

Telefoon Nos. 54, 82 en 119

HENGELO

Telegram-Adres: HEEMAF-HENGELO

**ELECTRISCHE
APPARATEN EN
INSTRUMENTEN**

**ELECTRO-
MOTOREN EN
GENERATOREN**

COMPLETE ELECTRISCHE INSTALLATIES

MAATSCHAPPIJ

voor

**Scheeps- en Werktuigbouw
„FIJENOORD”
ROTTERDAM**

Kruisers — Torpedobooten
Onderzeebooten

Mailstoomschepen
Vrachstoomschepen
Baggermateriaal

Machine-installaties
tot 65000 P.K.

Scheeps-Zoelley-Turbines

Machines en apparaten voor
Suikerfabrieken, enz.

Een polis der

NILLMIJ

van 1859

's-Gravenhage, Veenestraat 1

geeft volledige
zekerheid en rust.

INSTITUUT VOOR
ECONOMISCHE GESCHRIFTEN
WEEKBLAD
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

In de reeks afzonderlijke geschriften
zagen het licht:

1. Mr. G. VISSERING:

Het vraagstuk van de geldruimte
in Nederland en de Goudpolitiek
van de Nederlandsche Bank

2. Mr. G. J. FABIUS:

Het Bankwezen in Nederlandsch
West-Indië

Prijs per nummer f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH &
VAN DITMAR'S UITG.-MIJ., Rotterdam

The Standard Bank of South Africa, Ltd

ROTTERDAM - 15 COOLSINGEL

Telegr.-Adres: Africorum

(HOOFDKANTOOR: 10 CLEMENTS LANE, LONDON, E.C. 4)

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL.	Fl. 12,— = £ 1.
GESTORT KAPITAAL.	Fl. 74.329.200,—
RESERVEFONDS	Fl. 18.582.300,—
NIET GESTORT KAPITAAL. . . .	Fl. 24.000.000,—
	Fl. 55.746.900,—
	<u>Fl. 98.329.200,—</u>

Meer dan 250 Kantoren
in Zuid-Afrika
en elders.

**Behandeling van
alle Bankzaken.**

Vertegenwoordigers en
Correspondenten
over de geheele Wereld.

ROTTERDAMSCH SCHEEPHYPOTHEEKBANK

Wijnhaven 94a

Tel. No. 7846

De Bank geeft uit 5¹/₂ pCt. PANDBRIEVEN

in stukken van f 5000,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—

De Directeur, Mr. W. C. MEES

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

GESTORT KAPITAAL f 70.000.000,— STATUTAIRE RESERVE f 12.760.286,—

Hoofdkantoor: AMSTERDAM - Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in NEDERLANDSCH-INDIË:

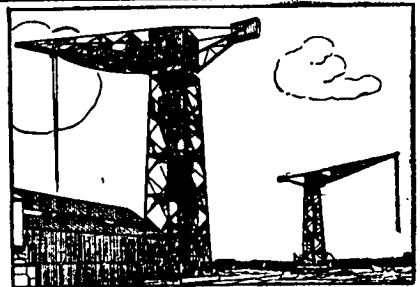
BATAVIA, SOERABAIA, SAMARANG, MEDAN en andere voorname plaatsen.

Vestigingen in de STRAITS-SETTLEMENTS, BRITSCHE-INDIË en CHINA:

SINGAPORE, PENANG, RANGOON, HONGKONG en SHANGHAI.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten,
Incasseeringen en Financieringen, Schriftelijke of Telegrafische Credieten,
Reiscredietbrieven, Deposito's, Rekeningen-Courant,
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

*Nederlandsche Staalindustrie
Rotterdam
Ijzerbouw - Lijsten - Kranen*

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 11.500.000,—.

Twintig Kantoren.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, AALSMEER, BEVERWIJK, BLOEMENDAAL, EDAM, HILLEGOM,
HOOFDDORP, LEIDEN, LISSE, PURMEREND, IJMUIDEN, ZANDVOORT.

Gestort Kapitaal f 4.050.000,—

Reserve f 850.000,—

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

BANKIERS

ROTTERDAM — DELFT — SCHIEDAM — VLAARDINGEN

Behandeling van alle Bankzaken

ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM — AMSTERDAM

Bezorging van alle Assurantiën

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 11 DECEMBER 1918

No. 154

INHOUD

	Blz.
BELASTINGPOLITIEK DER REGERING door <i>Mr. Ant. van Gijn</i> met een antwoord van <i>Mr. G. W. J. B.</i>	1089
Economische Voorlichtingsdienst aangaande het Buitenland door <i>Mr. G. W. J. Bruins</i>	1092
De Koers der Pandbrieven onzer Hypotheekbanken door <i>Mr. H. R. van Maasdijk</i>	1093
De Vetrantsoeneering van 1919	1095
De Economische Toestand van Japan	1096
Moeilijkheden in de goudproductie	1097
AANTEKENINGEN:	
De handel van Engeland gedurende den oorlog.	1098
Engelsche belangstelling voor België	1099
Wijziging der Federal Reserve Act.	1099
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	1099
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	1100
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1101—1107
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruigse Plaatweg 37.*Telef. Nr. 3000. *Telegr.adres: Economisch Instituut.*Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 15,—. Buitenland en Koloniën f 17,—
per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het
weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

BERICHT.

De bij voortduring aanzienlijke stijging van papier-
prijzen en drukkosten, gepaard aan de geregelde uit-
breiding van den inhoud noopt den Raad van Beheer
van het „Instituut voor Economische Geschriften”
er toe den abonnementsprijs voor het weekblad
„Economisch-Statistische Berichten” — in overeen-
stemming met de contributie der leden van het Insti-
tuut — met ingang van 1 Januari a. s. te bepalen op
f 15,—, buitenland en koloniën f 17,—.

9 DECEMBER 1918.

Aan de geldvraag voor de maandwisseling was deze
keer al zeer snel voldaan. Desniettenstaande bleef
de stemming tamelijk vast. De prolongatierente noteerde
regelmatig 4 percent tegen 3 à 3½ pCt. de vorige
week, terwijl de markt zeer gevoelig bleef en op min-

der gunstige politieke berichten direct sterk aantrok,
zoodat een oogenblik tot 4¼ pCt. betaald werd. Slot
4 à 4½ pCt.

Ook voor wissels bestond er minder vraag. Eerste
klas papier was nog wel betrekkelijk gemakkelijk te
plaatsen, hoewel de rente toch ongeveer ¼ pCt. hoo-
ger was dan de vorige week. Maar papier van minder
kwaliteit en vooral gemeentewissels waren op ver-
schillende dagen slechts moeilijk onder te brengen
en alleen indien in een beduidend hogere rente
werd toegestemd. * * *

In de weekstaat van de Nederlandsche Bank zijn de
grootste veranderingen weder voor rekening van de
schatkist. Het tegoed van de regeering ad 7½ miljoen
veranderde in een schuld van bijna 15 miljoen. Deze
onttrekkingen dienden gedeeltelijk tot aflossing van
schatkistwissels, waarvan f 9 miljoen minder door de
regeering bij de Nederlandsche Bank zijn onderge-
bracht dan de vorige week.

De binnenlandsche wissels verminderden verder nog
met 15 miljoen en de beleeningen met ca. 2 miljoen,
terwijl het tegoed in rekening „van anderen” met 6
miljoen toenam.

De voor de maandwisseling onttrokken gelden zijn
dus weder snel aan het terugvloeien. De omloop van
bankbiljetten verminderde met 10 miljoen.

* * *

De wisselmarkt was de afgelopen week zeer flauw.
De centrale wissels, die de vorige week prijshoudend
waren en waarvan het scheen, dat de daling tot staan
was gekomen, waren uiterst zwak. Marken daalden
van 30.50 tot 27.55 en Oost. Kronen van 16.— tot
14.40 en kwamen hierdoor zeer belangrijk onder den
laagsten stand sedert het uitbreken van den oorlog.
Ook ententewissels waren flauw en weder in het bij-
zonder Londen, waarvan groot aanbod voor Belgische
rekening bestond.

BELASTINGPOLITIEK DER REGERING.

Naar aanleiding van het belangrijke artikel van
Prof. Bruins in het nummer van 4 December, ver-
oorloof ik mij even terug te komen op het verschil
van meening tusschen ons beiden omtrent de wen-
schelijkheid van zeer hoge belastingen naar het in-
komen.

De vraag, door mij behandeld, was: Gegeven, dat
er door het leenen op groote schaal tot dekking van
staatsverteringen veel kapitaal is vernietigd, hoe
wordt dan kapitaalvorming tot herstel van den achter-
uitgang beter bevorderd, door ten behoeve van de

rentebetaling van die leeningen (eventueel ook tot aflossing) hoofdzakelijk naar het inkomen te heffen (boven en behalve de heffingen naar het inkomen, die er reeds zijn), dan wel door een deel van het benoedigde te vinden door sterke belasting van de vertelingen. En ik bestreed het te veel heffen naar het inkomen, omdat dit de productie belemmert en het overleggen tegengaat.

Mr. Bruins neemt het voor de inkomstenbelasting op door er op te wijzen, dat het beter is, als de Staat zeer groote buitengewone verteringen moet maken, om dan de middelen daartoe te vinden door middel van een belasting naar het inkomen, dan door middel van leeningen. Ik zal zulks voorzeker, binnen zekere grenzen althans, niet tegenspreken. Door de indiening en verdediging van de Verdedigingsbelastingen, welke destijds met de oorlogswinstbelasting beoefden de nog te wachten crisis-uitgaven voor een groot deel te zullen dekken, heb ik zulks wel getoond.

Maar dat een belasting naar het inkomen beter is dan een leening tot dekking van buitengewone staatsverteringen, bewijst — geloof ik — niets omtrent de kwestie, waarom het gaat, als de crisis-uitgaven voorbij zullen zijn, en het streven moet zijn om in te halen de kapitaalvernietiging van de crisisjaren (om de cijfers van Mr. Bruins te nemen, als het er om gaat om in te halen, dat er *f* 700 miljoen in den vorm van leening of wel van inkomstenbelasting door den Staat voor zijn extra-verteringen zijn genomen *uit* het bedrag, dat de ingezetenen onverteerd lieten, met het gevolg, dat er niet, zoals anders het geval ware geweest, 1250 of 1200 miljoen werd opgelegd, doch slechts *f* 550 of *f* 500 miljoen).

De becijfering van Mr. Bruins leert omtrent die volgende phase niets. Er moge hier een dergelijk voorbeeld volgen als dat van Mr. Bruins, dat wel op die phase slaat (echter met cijfers, die iets waarschijnlijker zijn wat de verhouding van vertering tot belegging betreft).

Stel vóór den oorlog — of beter nog, *thans*, indien er *geen oorlog* was geweest — ware de toestand als volgt:

totaal inkomen	<i>f</i> 2000 miljoen.
vertering	„ 1800 „

nieuw kapitaal

<i>f</i> 200 miljoen per jaar.

Er is echter een milliard extra verteerd, dat in te halen is, en nu worden de cijfers:

Ia. als er in hoofdzaak zeer hoge inkomstenbelastingen worden geheven, die de productie eenigszins belemmeren en tevens ook alle soorten van vertelingen:

totaal inkomen	<i>f</i> 1975 miljoen
vertering	<i>f</i> 1725
inkostenbelasting tot dekking der rente van het milliard	„ 50
	„ 1775 „

nieuw kapitaal

<i>f</i> 200 miljoen

zoodat *niets* wordt ingehaald.

Ib. hoge verteringsbelasting, matiger inkomstenbelasting:

totaal inkomen	<i>f</i> 2000 miljoen
vertering	<i>f</i> 1700
belasting voor de rente ..	„ 50
	„ 1750 „

nieuw kapitaal

<i>f</i> 250 miljoen

zoodat er *f* 50 miljoen extra wordt overgelegd en, na zeker aantal jaren, het milliard is ingehaald.

Of, wil men de crisisschulden óók aflossen, dan wordt de belasting b.v. *f* 70 miljoen en worden de cijfers wellicht als volgt:

Ia. hoge inkomstenbelasting:

totaal inkomen	<i>f</i> 1965 miljoen
vertering	<i>f</i> 1720
belasting voor rente en aflossing	„ 70
	„ 1790 „

nieuw kapitaal bij ingezetenen	<i>f</i> 175 miljoen
kapitaalvorming door den Staat ..	„ 20 ¹⁾ „

totaal kapitaalvorming	<i>f</i> 195 miljoen
------------------------------	----------------------

Iib. bij hoge verteringsbelasting:

totaal inkomen	<i>f</i> 2000 miljoen
vertering	<i>f</i> 1695
belasting	„ 70
	<i>f</i> 1765 miljoen

kapitaalvorming ingezetenen	<i>f</i> 235 miljoen
kapitaalvorming door den Staat ..	„ 20 ¹⁾ „

totaal kapitaalvorming	<i>f</i> 255 miljoen
------------------------------	----------------------

d.i. *f* 55 miljoen boven *f* 200 miljoen normaal.

Hierbij is aangenomen, dat de gewone staatshuishouding verloopt zonder een tekort op den gewonen dienst en, dat de Staat misschien wel leent, maar dan uitsluitend voor zaken, die in volgende jaren in een of anderen vorm haar rente en aflossing opbrengen, zoodat de leeningen economisch geheel gelijk staan met die van particuliere lichamen.

Natuurlijk zijn deze cijfers phantasie, zij geven slechts weer wat naar mijne meening de vermoedelijke gevolgen zijn van heffingen van het inkomen alléén — of van de vertering tevens — om de rente — en wil men de aflossing — van de crisisschulden te dekken. Feitelijk moet niet alleen het milliard ingehaald worden, dat de Staat voor crisisuitgaven leende, doch ook wat hij door belastingen gedurende de crisis ontrok aan hetgeen anders zoude zijn opgelegd.

Bij de beoordeeling van de schadelijke werking van de belasting naar het inkomen, moet er om gedacht worden, dat de Staat óók al naar het inkomen heft voor den gewonen dienst en wellicht nog een paar jaar voor rechtstreeksche betaling van crisisuitgaven. Naar gelang het percentage hooger wordt, dat in totaal van het inkomen wordt geheven, wordt de belemmerende werking op de productie en tevens het belemmeren van verteringen, die noodig zijn voor de volkskracht, erger.

Ik handhaaf dan ook mijne meening, dat er om te bevorderen, dat het door overconsumptie in de oorlogsjaren verloren gegane kapitaal, ook in het belang der arbeiders, weder bijeen wordt gegaard (hetzij dan, dat de ingezetenen zulks doen en de Staatsschuld blijft bestaan, hetzij dan door de bemiddeling van den Staat, die zijn schulden afdoet) de heffing van een groot bedrag door middel van verteringsbelastingen beter is dan heffing van het geheele bedrag door middel van belastingen naar het inkomen en dat de plannen van Minister De Vries uit dien hoofde onvoldoende zijn.

Of nu verhooging van de personeele belasting het meest gewenscht is (natuurlijk met flinke verhooging van den kinder aftrek) dan wel beter is een algemeene verteringsbelasting, systeem Elster-Mombert, laat ik thans daar. Slechts wil ik er opmerkzaam op maken, dat ten ónzent de algemeene verteringsbelasting reeds in Maart 1917 in de „Vragen des Tijds” is gepropageerd door Mr. Van Ketwich Verschuur. Na lezing van de artikelen van Elster en van Mr. Verschuur komt mij het denkbeeld lang niet onuitvoerbaar voor. Men kan de personeele belasting voorloopig daarnaast handhaven met vrijstelling in de algemeene verteringsbelasting van hetgeen in de personeele belasting reeds getroffen is. Het plan Elster is in beginsel gelijk aan dat van den heer Duyvis²⁾, doch het schijnt

¹⁾ Volgend jaar met oplopende rente.

²⁾ [Men zie het Ingezonden Stuk in het vorig nummer. — Red.]

mij niet aanbevelenswaardig te trachten de regeling in de Inkomstenbelasting te wringen.

Zeer belangrijk zijn de mededeelingen van Prof. Bruins omtrent de veranderingen in de verdeling van het volksvermogen en het volksinkomen. Als echter de groote vermogens en inkomens zóó zijn toegenomen en de kleine en middelmatige zóó zijn afgenomen, dan is er kans, dat de onnoodige verteringen worden uitgezet en schijnt het mij nog te meer wenschelijk, dat die verteringen sterk worden belemmerd. Willen de bezitters van nieuwe groote fortuinen daarvan op grooten voet leven, dan moeten zij ook maar bloeden en dan zal de verteringsbelasting ook veel opbrengen en in staat stellen de inkomstenbelasting zeer te matigen.

Dat men bij een belasting naar het inkomen van 90 pCt. op den duur hard blijft werken om te produceeren, lijkt mij alleen aannemelijk, zoolang ook patriottische gevoelens tot het voortzetten van het werk aansporen, maar niet na den oorlog.

Men moet ook niet voorbijzien, dat wat het groote publiek, dat zich zelf bekrimpen moet met ergernis vervult tegen de rijken, niet zoozeer is hun groot inkomen (dat blijkt op zich zelf niet en is ook geen kwaad, als het niet verteerd wordt, maar aan de productie wordt toegevoerd) doch hun groote verteringen. Psychologisch zijn verteringsbelastingen ook zeer noodig. Of het plan Balfour zoo onbruikbaar was als Punch het voorgesteld heeft, schijnt mij ook nog wel nader onderzoek waard; men kon althans reusachtige invoerrechten heffen van zuivere weeldeartikelen.

6 Dec. '18.

ANT. VAN GIJN.

* * *

Prof. Van Gijn zal mij veroorlooven aan bovenstaande beschouwingen mijnerzijds nog enkele notities toe te voegen.

Bij mijn waarschuwing tegen het hanteeren van het argument van de kapitaalvernietigende werking der hooge inkomstenbelasting had ik de financiële positie op het oog, waarin als zoovele andere landen ook Nederland thans en vermoedelijk nog gedurende een reeks van jaren zal verkeeren. De omstandigheden dwingen den Staat nu eenmaal zeer belangrijk hogere bedragen van zijn burgers te vorderen dan voorheen. Gaat de Staat in zoodanig geval naar Engelsch voorbeeld over tot een belangrijke en progressieve verhooging der inkomstenbelasting, dan ligt het schijnbaar voor de hand speciaal bij dezen vorm van heffing een sterken druk op de vorming van nieuw kapitaal te vreezen. Hiertegen meende ik in de eerste plaats een woord van waarschuwing te moeten doen hooren. In werkelijkheid toch doet deze druk evenzeer gevoelen bij andere wijzen van heffing en kan men zelfs volhouden, dat bij nog verdere opvoering der inkomstenbelasting in verband met de daardoor voor den Staat geschapen mogelijkheid tot minder leenen of sneller aflossen, het voor het bedrijfsleven beschikbaar blijvend nieuw kapitaal niet kleiner zal zijn, doch wellicht zelfs grooter. Waar het toch in de eerste plaats op aankomt is de druk op de verteringen. De vraag, welke heffing het grootste overschot aan beschikbaar nieuw kapitaal laat, hangt af van deze andere, welke heffing de vertering het best inperkt en aan den anderen kant — Mr. Van Gijn wijst hierop terecht — de productie het minst stoort.

Met Mr. Van Gijn, die uit dezen hoofde aan een hooge en doelmatige verteringsbelasting de voorkeur geeft, ben ik het in het afgetrokkene geheel eens, dat aldus de beste, immers directe druk op de vertering wordt gelegd. Of intusschen dit tot zoodanige verschillen aanleiding zou geven als Mr. Van Gijn becijfert, blijft mij voorshands twijfelachtig toeschijnen. Zou een verteringsbelasting met matige inkomstenbelasting tot een gezamenlijk bedrag van f 50 miljoen de vertering met f 25 miljoen méér doen afnemen dan een inkomstenbelasting alleen van f 50 miljoen? En omgekeerd, zou deze laatste belasting de

productie zoodanig drukken, dat het volksinkomen met f 25. miljoen en meer achteruit gaat, terwijl de verteringsbelasting met matige inkomstenbelasting productie en volksinkomen ongemeind zou laten? Is in deze voorstelling zelfs niet, onafhankelijk van de hoogte der bedragen, deze directe contradictie gelegen, dat de belastingvorm, die de vertering, de consumptie dus, het meest zou drukken, de productie onaangetaast zou laten?

Intusschen wil ik op de gegeven cijfers niet verder ingaan, te meer niet, waar bij de verteringsbelasting de groote moeilijkheid ligt bij de goede uitvoering van het denkbeeld. De meest ideale oplossing — een heel wat betere dan onze personeele belasting — is ongetwijfeld het Engelsche denkbeeld eener luxe-verteringsbelasting: schifting van de wijzen van vertering en hooge belasting van de onnoodige en moreel schadelijke. Helaas geeft Punch in zijn teekening het eenstemmig oordeel der critiek voorzoover deze mij in weekbladen en andere periodieken onder de ogen is gekomen. Bij de massa der belaste goederen en diensten moest een stelsel van banderolles en tickets als onuitvoerbaar ter zijde worden gesteld, zoodat slechts de accountantscontrôle, dus achteraf uit de boeken, zou zijn overgebleven. Welke ongelimiteerde mogelijkheden van ontduiking hiermede geopend zouden zijn, behoeft wel geen betoog.

Het andere denkbeeld, waarnaar Mr. Van Gijn met een beroep op Elster en het Vragen des Tijds-artikel van Mr. Dr. E. van Ketwich Verschuur verwijst, de algemeene verteringsbelasting zonder onderscheid van de wijze van vertering, is veel minder deugdelijk, doch daarentegen ongetwijfeld beter uitvoerbaar. In zijn wezen kan men het kenschetsen als een differentiatie van de inkomstenbelasting, thans niet naar de wijze van verkrijging van het inkomen; doch achteraf naar de wijze van besteding. Een differentiatie ten gunste van het voor belegging gebezigd inkomen en die in zoverre dus reageert tegen het in den laatsten tijd meer en meer op den voorgrond tredend denkbeeld van extra belasting van den vermogensaanwas, een denkbeeld, dat Mr. De Vries zich, m.i. terecht voorstelt tot uitvoering te brengen. Hierbij komt, en dit blijkt duidelijk uit de voorstellen, waarnaar Mr. Van Gijn verwijst, dat de regeling eener algemeene verteringsbelasting al een zeer deugdelijke en weinig eenvoudige zal moeten zijn, wil zij niet voor een deel lijnrecht tegen het beginsel „belasting naar draagkracht” indruischen en vertering treffen, die zoowel noodig is als slechts met moeite bekostigd.

Het vraagstuk der verteringsbelastingen, een der oudste op belastinggebied, heeft teveel zijden, dan dat er hier diep op kan worden ingegaan. Voorshands blijf ik echter van meening, dat practisch het dubbele doel: beperking der vertering en belasting naar draagkracht het best te bereiken is door een verhooging, maar dan vooral ook voortgezet progressieve verhooging, der algemeene inkomstenbelasting.

Dat naast dit alles nog andere middelen kunnen worden aangewend, die tot beperking van zekere vormen van vertering kunnen bijdragen, behoeft geen nadere toelichting. Terecht wijst Mr. Van Gijn hiervoor op de mogelijkheid van zeer hooge invoerrechten op zuivere weeldeartikelen. Ook in dit opzicht heeft al weder Engeland den weg gewezen. Reeds in de eerste maanden van den oorlog heeft het voor verschillende zoodanige artikelen, ik herinner mij automobielen en piano's, een invoerrecht vastgesteld van, naar ik meen, 50 en 100 pCt. der waarde.

In het algemeen zou ik het verschil tusschen Mr. Van Gijn en het door mij ingenomen standpunt voor een niet onbelangrijk deel willen terugbrengen tot een verschil in appreciatie van de mate, waarin de Staat zich bij zijn belastingpolitiek door het belang van een zoo ruim mogelijke toevloeiing van nieuw kapitaal naar het bedrijfsleven behoort te laten leiden. Ik ontken dit belang allerminst. Zou het echter in botsing

komen met het beginsel belasting naar draagkracht — iets wat mij als gezegd nog de vraag lijkt — dan zou het m.i. behooren te wijken.

Tegenover het standpunt van den heer Van Gijn, dat men hier als het klassieke mag kenschetsen, zou ik mij bovendien op de ervaring van dezen oorlog willen beroepen. De wijze, waarop onze maatschappij zich aan dezen nieuwen toestand heeft aangepast en met name in de ontzaglijke kapitaalbehoeften der oorlogvoerende landen en ook ten onzent heeft weten te voorzien, wijst er op, dat onze economische maatschappij in haar moderne structuur ook in dit opzicht een elasticiteit bezit, die wij ons vroeger niet konden voorstellen. Tijdsperken van hooge rente zijn na den oorlog wellicht te wachten. Ook zonder nog te wijzen op de honderden millioenen Nederlandsch vermogensbezit, die, thans in temporairen vorm gehuld, in rustiger tijden den weg naar de beleggingsmarkt zullen trachten te vinden, geloof ik mitsdien, dat ook na den oorlog het vraagstuk van voorziening in de behoefte aan kapitaal zoodanig zal zijn samengesteld, dat een ietwat sterker of minder sterke prikkel op belastinggebied hierbij slechts een betrekkelijk ondergeschikte rol zal spelen.

Sterk opgevoerde inkomstenbelastingen zullen, dit geef ik ten slotte Mr. Van Gijn gaarne toe, op den prikkel tot volle werkzaamheid een verzwakken invloed kunnen uitoefenen. Gelukkig echter behoeft men hier te lande zoo ver niet te gaan als met de Engelsche inkomsten- en oorlogswinstbelastingen het geval is. Ook van Engelsche zijde is, het ligt voor de hand, meermalen de vraag gesteld, welken invloed deze belastingen, naar men weet 80 pCt. der oorlogswinst en maximaal ongeveer 50 pCt. van het inkomen, daar te lande op den arbeidszin der betrokken bevolkingsgroepen hebben uitgeoefend. Getroffen heeft het mij hierbij, dat men vrijwel zonder uitzondering dezen invloed gering acht en dat, voorzover men een oplossing tracht te vinden, men deze in den regel zoekt in de richting, waarin Alfred Marshall reeds anderhalf jaar geleden wees, toen hij de vergelijking opstelde, die ik op blz. 773 van den vorigen jaargang weergaf en mij veroorloof thans opnieuw aan te halen: „The zeal of a yachtsman in a race is not lessened „when an unusually unfavourable tide retards the progress of all; and so the business man of high faculty „would not be much less eager for success, if taxation „took from him and his compeers a considerable portion of their gains.” Een uitspraak, die, voorzover ik kan oordeelen, op een psychologisch juist inzicht berust.

Ten slotte mag ik van de gelegenheid gebruik maken een onjuistheid in mijn vorig artikel te herstellen. Sprekend over de som van de particuliere vermogens in Engeland, noemde ik in de noot op blz. 1067 als cijfers van voor den oorlog en thans £ 12,5 millioen en £ 15 millioen. De lezer zal reeds begrepen hebben, dat hier in plaats van „millioen” „milliard” gelezen moet worden.

B.

ECONOMISCHE VOORLICHTINGSDIENST AANGAANDE HET BUITENLAND.

De dezer dagen verschenen Memorie van Antwoord nopens de begroting van Buitenlandsche Zaken voor het jaar 1919 bevat omtrent de inzichten en plannen van Minister Van Karnebeek verschillende mededeelingen, die ook in deze kolommen een plaats verdienen.

Herinnerd wordt in de eerste plaats aan de reeds in October j.l. in de dagbladpers medegedeelde oprichting van de Directie van Economische Zaken, verbonden aan het Departement van Buitenlandsche Zaken. De leiding der directie, wier eerste taak is in zich alle economische aanrakingen en onderhandelingen met het buitenland te centraliseeren, is opgedragen aan een chef en een Raad van Bijstand. De

oprichting der directie zal er toe leiden, dat de werking van organen als de N.O.T. en de N.U.M. nader zal moeten worden afgebakend, terwijl aan den anderen kant nauw overleg zal bestaan met het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Eenheid van internationaal economisch beleid, een reeds zoo dikwijls, ook in deze kolommen, naar voren gebracht desideratum, zal dus, naar men hopen mag, thans metterdaad verwezenlijkt worden.

Ook voor den economischen voorlichtingsdienst opent de Minister een belangrijk perspectief.

Op het oogenblik is de Directie nog geheel in beslag genomen door en tengevolge van de onderdelingen te Londen en ook in het overgangstijdsperk zal in verband met de internationale regelingen, die dit tijdsperk zullen beheerschen, haar in dit opzicht een gewichtige taak wachten.

„Tegelijkertijd ligt het — aldus de Memorie van Antwoord — in de bedoeling van den ondergeteekende den verderen uitbouw der Directie alsdan ter hand te nemen, opdat het Departement door dit orgaan zoo spoedig mogelijk aan de eischen eener degelijke wetenschappelijke en practische economische voorlichting zal kunnen voldoen. De verhouding tot de organen, die zich reeds thans met die voorlichting bemoeien en wel in de eerste plaats met de afdeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, zal daarbij onder oogen zijn te zien. Het ligt voor de hand, dat de algeheele uitvoering dezer plannen eerst na eenigen tijd gereed zal komen en dat de voordeelen eener geleidelijke ontwikkeling aan de inrichting der organisatie niet zullen rogen worden onthouden. In ieder geval zal het streven daarop gericht zijn, dat de economische belangen zoo vlot mogelijk en met vermindering van iederen onnodigen omslag worden gediend. De ondergeteekende hoopt, dat bij de actie op economisch gebied, die in de toekomst weer te verwachten is, de instelling der directie goede vruchten zal afwerpen en het zal hem aangenaam zijn bij de voorgenomen uitbreiding van het personeel zoowel aan het Departement als in den vreemde, die met het oog op de nieuwe taak onvermijdelijk is, op de medewerking van de Staten-Generaal te mogen rekenen.”

Belangrijk uit hoofde van den geest, die er uit spreekt, belangrijk ook wegens het verband, dat de Minister vervolgens legt met de benoeming van handelsattachés te Londen en te Washington, zijn de mededeelingen van den Minister intusschen niet van dien aard, dat voor nadere vragen geen ruimte blijft.

Het vraagstuk van een goede organisatie van den economischen voorlichtingsdienst is in dit blad herhaaldelijk ter sprake geweest. Op de lijdensgeschiedenis der afgelopen jaren, aangevangen met het wetsontwerp van 27 Juni 1916, waarbij met een van voortvarendheid en frisschen zin getuigende toelichting werd voorgesteld aan de begroting-1916 een bedrag van f 100.000 voor economische voorlichting toe te voegen, daarna echter zich voortslepend, tot eindelijk in het nummer van 13 Februari 1918 van dit weekblad — blz. 133 — de verzuuring moest worden geslaakt, dat, hadden de afgelopen jaren niets gebracht, thans blijkbaar de naderende verkiezingen het voorloopig geheel onvruchtbaar maakten aan het vraagstuk aandacht te wijden, behoeft niet te worden teruggekomen. Zij heeft kostbare jaren van voorbereiding doen verloren gaan, doch behoort thans, al spreekt ook nu de Minister helaas nog geheel in den toekomstenden tijd, naar vertrouwd mag worden, spoedig tot het verleden.

Wat echter uit deze geschiedenis wel is gebleken, is, dat eedte verbetering in de eerste plaats eischt een zoodanige organisatie van den centralen dienst hier te lande, dat zoowel de leiding van den voorlichtingsdienst naar buiten als de aanraking met de belanghebbenden naar binnen in één hand worden

gebracht. Zal dit beginsel, in deze kolommen reeds 12 December 1917, blz. 925, met klem van redenen verdedigd, thans werkelijkheid worden? „De verhouding tot de organen, die zich reeds thans met die „voorlichting bemoeien en wel in de eerste plaats met „de afdeling Handel van het Departement van Land-, „bouw, Nijverheid en Handel, zal daarbij onder „oogen zijn te zien.” Men ziet het, houvast geeft de Minister nog in het geheel niet. Toch zal in de eerste plaats op dit punt een principieele beslissing dienen te worden genomen.

Waar zelfs vragen als deze blijkbaar nog niet tot definitieve oplossing zijn gebracht, zou het praematuur zijn thans nader op de uitwerking der plannen in te gaan. Een opmerking echter nog tot slot.

In de boven aangehaalde zinsneden wijst de Minister er op, dat de organisatie niet dan geleidelijk zich zal kunnen ontwikkelen. Men zal, hoezeer men thans spoed zoude wenschen, de juistheid hiervan moeten erkennen. Immers, wil de dienst van economische voorlichting in zijn centraal punt werkelijk voor zijn taak berekend zijn, dan zullen niet alleen de leiders persoonlijk een buitengewoon omvangrijke „general knowledge” moeten bezitten, maar bovendien de beschikking moeten hebben over een groote menigte gegevens van allerlei aard. Het economisch leven is nu eenmaal niet te vinden in handboeken of compendia; waar het op aankomt, moet uit tal van bronnen worden samengelezen, waarbij wat dood materiaal is geworden of elders beter is bijeengebracht, onherroepelijk verdwijnen moet, wil het papier niet de baas worden. Vooral voor een overheidsdienst schuilen hier groote gevaren, gevaar waartegen ten slotte een frisse geest onder de medewerkers, gepaard aan veel persoonlijk verblijf in het buitenland, het beste voorbehoedmiddel zal kunnen vormen.

B.

DE KOERS DER PANDBRIEVEN ONZER HYPOTHEEKBANKEN.

In de discussies, waartoe het wetsontwerp betreffende de nieuwe Staatsleening van 350 miljoen in dit blad aanleiding heeft gegeven ¹⁾, is eenige malen eene vergelijking getroffen met den koers van pandbrieven van hypotheekbanken. Hierbij is echter op de factoren, die de koersen der laatste beheerschen, slechts incidenteel ingegaan, want de gedachtenwisseling bepaalde zich niet alleen hoofdzakelijk tot de vraag, of de verklaring van dat groote verschil in koers in de zooveel hogere uitlotingskans der pandbrieven kon worden gezocht, terwijl toch nog verschillende andere factoren de stabiliteit van den koers onzer pandbrieven in d hand werken; doch in die discussies werden bovendien slechts de twee grootste onzer binnenslands werkende instellingen, de Rotterdamsche en de Nationale Hypotheekbank, betrokken, hoewel het overgroot deel van onze andere hypotheekbanken, bij welke eene zoo hooge uitlotingskans ontbreekt, wat den koers harer pandbrieven betreft, thans evenzeer een vergelijking met onze staatsobligaties met glans kan doorstaan, al noteert haar fonds dan ook, gelijk zulks ook vroeger bijna steeds het geval was, eenige procenten beneden de pandbrieven harer twee voornoemde zusterinstellingen ²⁾.

¹⁾ [Zie Nos. 149, 150 en 151. — Red.]

²⁾ Deze omstandigheid is reeds terstond eene aanwijzing, dat het tegenwoordige groote verschil tusschen den koers onzer staatsobligaties en dien onzer hypotheekbanken niet uitsluitend kan zijn gelegen in de zooveel hogere uitlotingskans bij de laatste. Bij de Nederlandsche Hypotheekbank te Veendam, de op de twee reeds genoemde banken terstond in grootte volgende hypotheekbank, wier fonds eveneens slechts eenige procenten beneden dat van deze noteert, is zelfs tot heden nog in 't geheel geen verplichte uitloting ingevoerd. Deze bank bepaalt er zich toe den koers van haar fonds te steunen door inkoop van het aanbod voor $\frac{1}{2}$ pCt. beneden den ten tijde van dat aanbod geldenden koers van uitgifte.

Met het groote verschil in koers tusschen de pandbrieven en de staatsobligaties zijn onze hypotheekbanken reclame gaan maken, meer in 't bijzonder in den vorm eener beschouwing, opgenomen in het Amsterdamsch Effectenblad van 28 Maart j.l., in welke pandbrieven als belegging boven onze Staatsfondsen werden aanbevolen, en waarvan door verschillende hypotheekbanken een overdruk per circulaire onder hare relaties is verspreid. Dit heeft den heer J. D. Santilhano, den redacteur van de rubriek „Financiën en Economie” van de Amsterdamer, Weekblad voor Nederland, uit den hoek doen komen om een lans te breken voor onze Staatsobligaties in het nummer van 16 November van dat blad, met een artikel, dragende tot opschrift: „Pandbrieven versus Staatsobligatiën”, waarin door hem de voorkeur wordt gegeven aan aankoop van het 15 pCt. en meer beneden $4\frac{1}{2}$ pCt. pandbrieven noteerende $4\frac{1}{2}$ pCt. Staatsfonds, boven eene belegging in die pandbrieven, op grond, dat bij terugkeer van normale toestanden het verschil in koers zal moeten verdwijnen. Hierdoor is een tweede discussie in het leven geroepen, want de directeurs van twee onzer hypotheekbanken, de heeren Mrs. A. H. v. Nierop en A. S. Miedema, hebben hierop terstond, eerstgenoemde in het nummer van 27 Nov. j.l. van het Amsterdamsch Effectenblad en de tweede in de Amsterdamer, Weekblad voor Nederland, van 30 Nov. j.l., gereageerd en, zooals van deze vakmannen te verwachten was, getracht op klemmende wijze de aantrekkelijkheid van een belegging in pandbrieven naar voren te brengen.

Dat bij deze tweede discussie de factoren die de koersen der pandbrieven beheerschen, vanzelf meer naar voren zijn gekomen dan bij eerstgenoemde, ligt voor de hand.

Niettemin lijdt vaak juist het beste pleidooi voor een goede zaak, wanneer dit moet worden gehouden ten koste van eene andere, aan onvolledigheid, want men beperkt zich daarbij tot de argumenten, die men voor het bijzonder doel noodig heeft en bovendien verzwakt het *wederwoord* dat men van de tegenpartij te wachten heeft; allicht den indruk dien men wilde vestigen. Daarom bestaat er, nu eenmaal de pandbrieven als beleggingsfondsen in meerdere bladen in debat zijn gekomen, alle aanleiding voor eene principieele bespreking van de vraag, waaraan het te danken is, dat de koersen der pandbrieven, zoowel van onze 2 grootste als van het meerdereel der andere hier te lande werkende instellingen, zich gedurende de laatste 4 jaren zoo stabiel hebben gehouden en geeft ondergeteekende — daartoe aangezocht — eenige, hier volgende, voorlichting in deze. Hij doet zulks met te meer genoegen, omdat vele onzer banken getoond hebben een open oog te hebben voor de gewijzigde tijdsomstandigheden en de bakens hebben willen verzetten toen dat noodig bleek. In deze toelichting zullen echter slechts hoofdpunten worden aangestipt, want voor eene werkelijke „studie” ontbreekt hier de ruimte en tevens de tijd, indien men althans het onderwerp zijn actualiteit niet wil doen verliezen.

Hierbij worde dan echter geheel in het midden gelaten de vraag, welk fonds als belegging de voorkeur verdient, Staatsobligaties dan wel pandbrieven, en evenzeer deze, waarom eerstgenoemd fonds den laatsten tijd aan populariteit schijnt te hebben ingeboet en lager noteert dan het andere.

Pandbrieven van hypotheekbanken zijn vrijwel ten allen tijde, ook elders, beschouwd als een eerste klasse rustig beleggingsfonds. Een hypotheekbank immers heeft ten doel het mobiliseeren van het grondcrediet door het ter leen verstrekken van geld op onroerende goederen met gelden van derden — de pandbriefhouders — die zij zich verschafft door de uitgifte van schuldbekentnissen (pandbrieven), m.a.w., het optreden als tusschenpersoon van den kapitalist aan den eenen kant, die zijn geld op bepaalde wijze zeker

wenscht te beleggen en den eigenaar van onroerend goed aan den anderen kant, die tegen verband daarop geld tracht te leenen van anderen. Daar zij aan pandbrieven niet meer in omloop mag hebben dan zij aan hypotheken (en eventueel nog aan ingekochte onderpanden) heeft uitstaan, hebben de pandbriefhouders de zekerheid, dat bij de bank voor hunne vorderingen een ten minste gelijk bedrag aan eerste hypotheken aanwezig is, afgesloten met inachtneming van alle noodige veiligheidsmaatregelen¹⁾, die een particulier gewoonlijk niet in staat is even goed toe te passen. Verder geven het aandelenkapitaal, dat in den regel ten minste $\frac{1}{10}$ gedeelte van het bedrag der in omloop zijnde pandbrieven moet vertegenwoordigen en de reserves den pandbriefhouders een extra-zekerheid, voor zoover de hypothecaire dekking niet volledig mocht blijken. De groote publiciteit in de jaarverslagen geeft den geldbelegger alle gelegenheid de gestie onzer banken te controleeren of zich hieromtrent door zijn commissionair te doen voorlichten. Bovendien bestaat voor de banken met een pandbrieven-circulatie van ten minste f 6.000.000 de gelegenheid haar bedrijf onder extra-controle te stellen van de Rijkspost-spaarbank en het meerendeel dezer heeft daarvan dan ook gebruik gemaakt. De conservatieve politiek van onze hypotheekbanken, gericht op eene voortdurende versterking harer reserves, heeft den goeden naam nog verhoogd en het is dan ook alleszins verklaarbaar, dat hare pandbrieven een groote populariteit genieten en niet alleen in de effectenportefeuilles van onze geldbeleggende instellingen en van de kapitaalkrachtige particulieren, doch ook in de trommels van de kleine geldbeleggers een plaats van beteekenis innemen.

De aard van het fonds brengt echter tevens mee dat het onder de waardepapieren een bijzondere plaats inneemt. Het leent zich absoluut niet voor speculatie. Daar de hypotheken voor betrekkelijk langen duur worden gesloten en bovendien de meeste onzer banken de bevoegdheid hebben de door aflossing van hypotheken vrijkomende gelden weer in nieuwe hypotheken te beleggen, beoogt de bank met de uitgifte harer pandbrieven een leening op langen termijn en tracht zij, wanneer zij haar belang goed inzielt, geleidelijk emplooi voor haar fonds te vinden bij die particulieren en instellingen, die geacht kunnen worden haar stukken te nemen voor „duurzame” belegging. Voor belegging van tijdelijk uit handel of nijverheid vrijgekomen kapitaal zijn zij niet bestemd.

Van openbare emissies wordt dan ook door de hypotheekbanken voor de plaatsing zoo goed als geen gebruik gemaakt, zeker niet van dergelijke emissies tot een abnormaal hoog bedrag. De terugslag, die een emissie vaak met zich brengt, komt haar niet van pas. De bank brengt haar fonds „geleidelijk” onder, bij voorkeur door tusschenkomst van een zoo groot mogelijk aantal over het geheele land verspreide correspondenten, die de kleine zoowel als de groote beleggers bereiken, dezen tevens hebben in te lichten over den aard van deze belegging, er gewoonlijk eene eer in stellen de bank zoo weinig mogelijk weer met eenmaal door hen ondergebrachte stukken lastig te vallen en er daarom op uit zijn de bij hen aangeboden weer bij andere cliënten onder te brengen, waardoor het aanbod ter beurze zeer wordt beperkt.

De bank behoeft haar pandbrieven niet in te trekken zoodra de rentestand zich wijzigt. Daar haar hypotheken voor meerdere jaren loopen, kan zij in den regel met de intrekking harer pandbrieven van een hoog rentetype rustig wachten totdat een „stabiele” renteverlaging is ingetreden. De bank verplicht zich zelfs vaak zoodanige intrekking niet dan na verloop

¹⁾ Het register van Taxateurs der Vereeniging van Directeuren van Hypotheekbanken geeft den banken nog een extra-gelegenheid om door wederkeerige inlichting van belanghebbenden geregeld van de bekwaamheid en betrouwbaarheid harer deskundigen op de hoogte te blijven.

van een bepaalden termijn te doen. Ook dit bevordert de rust in het fonds.

Met deze omstandigheden houdt verband het feit, dat de commissionairs voor de plaatsing van pandbrieven een hoogere provisie ontvangen dan voor andere fondsen, bij welke dan ook veel vaker omzet is en dus ook vaker provisie van hen inkomt.

Daar de bank vrijwel voortdurend pandbrieven uitgeeft en hoe langer zij bestaat, meer en meer houders harer pandbrieven op een gegeven moment in de noodzakelijkheid komen stukken te realiseeren, terwijl het vermogen harer correspondenten tot herplaatsing bij andere cliënten een grens heeft, moet zij het excédent zelve opnemen, hetzij rechtstreeks, hetzij over de beurs. Want de hooge plaatsingsprovisie belemmert aldaar de vraag en hierdoor den reëlen handel. Wanneer de bank nu maar een voldoende afzet heeft, of genoeg hypothecaire aflossingen ontvangt, is zij ook in staat het aanbod op te nemen.

Bij onze twee oudste hierboven genoemde banken staat het met deze zaak anders. Zij zijn volgens haar statuten verplicht alle door aflossing op haar hypotheekportefeuille vrijkomende gelden aan te wenden tot intrekking van pandbrieven na uitloting, met dit gevolg, dat gedurende de tot en met 1916 laatstverloopen 10 jaren door de Rotterdamsche Hypotheekbank gemiddeld 5,66 pCt. en door de Nationale gemiddeld 7,06 pCt. per jaar van beider gemiddelde circulatie over deze periode werd ingetrokken.¹⁾

Het spreekt vanzelf dat deze sterke uitlotingskans niet alleen het aanbod ter beurze sterk ontlast, doch ook de vraag naar haar pandbrieven, wanneer deze beneden pari noteeren, zeer bevordert, met dit gevolg, dat in het fonds van deze banken ter beurze meestentijds wel reëele handel bestaat en de noteering daarvan gewoonlijk eenige percenten hooger is dan die der zusterinstellingen. Ook de oude reputatie is zeer zeker een factor, die de vraag naar haar fonds bevordert en den koers steunt.

Van de andere banken is een groot gedeelte gaandeweg gaan inzien dat, sedert tengevolge van de stijging van den rentestand hare $3\frac{1}{2}$ pCt., 4 pCt. en $4\frac{1}{2}$ pCt. stukken beneden pari zijn gaan noteeren, een vlotte inkoop niet meer voldoende was. Verschillende zijn toen begonnen met het invoeren voor die stukken van een geleidelijke opwaartsche conversie, doch sedert korten tijd hebben meerdere op voorbeeld van de twee oudste zusterinstellingen de verplichte uitloting voor haar fonds ingevoerd, zij het dan ook eene op anderen grondslag, n.l. een verplichte uitloting à pari voor elke serie in uiterlijk 25 jaar met een zooveel mogelijk vast percentage van 4 pCt. per jaar, berekend over het oorspronkelijke bedrag dier serie. Daar de jaarlijksche aflossingen aan hypotheken bij de banken gewoonlijk belangrijker meer dan 4 pCt. bedragen, belet deze uitlotingsverplichting haar niet om zoo noodig nog een gedeelte van de aflossingsgelden te besteden voor inkoop van die stukken, welker houders het tijdstip, waarop zij hun geld door de uitloting „integraal” terugkrijgen, niet kunnen afwachten.

Het is echter niet uitsluitend deze nieuwe maatregel — in vereeniging met de andere hierboven genoemde factoren — waardoor de koers der pandbrieven ook in den laatsten tijd zoo stabiel bleef. De zeer groote geldruimte, het wegvallen van vele buitenlandsche en andere obligaties als concurrenten en de meer en meer op den voorgrond getreden voorkeur van het geldbe-

¹⁾ In die periode bedroeg voor eerstgenoemde bank het geringste percentage, dat in een jaar van haar circulatie werd uitgeloot 3,36 en het hoogste 8,83, voor de andere resp. 3,92 en 10,75.

Nog een tweetal banken heeft de verplichting tot volledige uitloting, doch bijzondere omstandigheden, die de plaatsruimte belet hier nader te ontvouwen, zijn oorzaak, dat deze zich niet voldoende uitspreekt in een hooger koers.

leggend publiek voor binnenlandsche fondsen, zijn belangrijke factoren, die hebben meegewerkt tot een sterke verhoging van de vraag naar de pandbrieven onzer hypotheekbanken, terwijl die geldruimte zich tevens bij de debiteuren onzer banken heeft uitgesproken in een buitengewoon aantal vervroegde aflossingen, eensdeels als gevolg van den belangrijken handel in onroerend goed, als ook tengevolge van extrawinsten, welke velen hunner in hunne zaken hebben kunnen toucheeren.

Dat het onze banken in een dergelijk tijdperk van bloei van haar bedrijf niet zwaar viel de hand te houden aan den koers harer pandbrieven, behoeft geen nader betoog. Dat meerdere harer er echter niet voor terug zijn gedeinsd tot de invoering van een verplichte regelmatige uitloting van haar fonds over te gaan, een verplichting, waaraan zij nu voortaan, ook dus in minder goede komende jaren, waarin de te groote gedeeldheid van het bedrijf zich allicht ook weer zwaarder zal doen gevoelen, gebonden zullen zijn, strekt haar tot eer, want het getuigt van een ernstig streven om rekening te houden met de eischen van den tijd en om het hypotheekbankbedrijf hier te lande op gezondere leest te schoeien.

H. R. VAN MAASDIJK.

Den Haag, 5 December 1918.

DE VETRANTSOENEERING VAN 1919.

Een medewerker schrijft:

Dat ook ten onzent de vetvoorziening te eeniger tijd buitengewone moeilijkheden zou opleveren, is van de zijde der Regeering pas heel laat ingezien. Zelfs nog in de op 18 Januari dezes jaars verschenen Memorie van Antwoord in zake de beschikbaarstelling van levensmiddelen klinkt omtrent de vetvoorziening over 1918 geen toon van ongerustheid door; een rantsoeneering van margarine en boter werd daarin nog uitdrukkelijk afgewezen. Trouwens, tot in Maart 1918 vond er uitvoer van boter plaats; in 1917 had deze uitvoer zelfs nog ca. 25.000 ton bedragen. Eerst bij de mondelinge behandeling van het levensmiddelenontwerp 1918 in Maart j.l. kwam minister Posthuma aan met zijn sedert verwezenlijkte plannen betreffende rantsoeneering van alle vetten.

De groote vetrijksdom, die de drie eerste oorlogsjaren in ons land gevonden werd, geeft de verklaring, waarom eerst in den loop dezes jaars bij het vetverbruik de noodige spaarzaamheid in acht is genomen. Tijdens de eerste oorlogsmaanden legden de geallieerde mogendheden onzen vetaanvoer geen enkele moeilijkheid in den weg. Lijnolie werd uit Engeland hier gedurende 1915 in groote hoeveelheden geïmporteerd; zelfs in December 1916 kwam uit Argentinië nog 25.000 ton lijnzaad aan. Toen in den loop van 1916 de uitvoer van lijnolie naar Duitschland door de N.O.T. verboden werd, was zulk een enorme voorraad er van aanwezig, dat de houders er wanhopig van werden: „we verzuipen in de lijnolie”, heette het toen, „in geen tien jaar komen we er door heen”. Het geroep over de onuitputtelijke hoeveelheden lijnolie hield tot het vierde kwartaal van 1917 aan en eerst daarna begon de Regeering met het betrachten van matiging bij het beschikbaarstellen van lijnolie voor de zeepfabricage.

Wat margarine aangaat, bezaten we een machtig wapen in het ontbreken van een krachtige margarine-industrie in Engeland; voor de margarine-voorziening was Engeland nu eenmaal op Nederland aangewezen en het feit, dat 30 pCt. van de aangevoerde grondstoffen voor eigen gebruik mochten gebezigd worden, scheen voldoende te waarborgen, dat we althans aan margarine nimmer gebrek zouden hebben. De mededeeling, dat Engeland door den aanbouw van eigen fabrieken zich spoedig geheel onafhankelijk zou maken, vond slechts bij weinigen geloof; de in den loop van 1917 gestelde en niet aanvaarde eisch, dat alle uit Engeland aangevoerde grondstoffen in den vorm van margarine weer zouden worden uitgevoerd, werd

zonder meer uitgelegd als een bewijs van de moeilijkheden, die Engeland met betrekking tot zijn voorziening met margarine had, en aanvaard als een steun voor de stelling, dat het nooit buiten de hulp van onze fabrieken zou kunnen.

Evenwel, het tijdstip, dat Engeland het buiten die hulp kon stellen, was in begin 1918 aangebroken en van stonde aan nam het vraagstuk der vetvoorziening een dreigend karakter aan. En ineens werkte alles samen om de moeilijkheden te vergroeten. In de Memorie van Antwoord betreffende het levensmiddelenontwerp 1918 had minister Posthuma op 18 Januari j.l. nog verklaard, dat er gegrond vermoeden bestond, dat gedurende den eersten tijd wekelijks nog 450.000 K.G. varkensvleesch beschikbaar zijn zou en er de rest van het jaar wekelijks over 250.000 K.G. varkensvleesch beschikt zou kunnen worden. De bewerking was nauwelijks geuit, of als met een tooverslag waren alle varkens van de markt verdwenen. Daarmee was één vetbron uitgeput. Veevoeder was niet aanwezig; het rundvee zette geen vet aan en tegelijkertijd daalde de boterproductie tot een ongekend klein kwantum. Moeilijkheden met de geallieerden beletten elken import en zoo waren we in een minimum van tijd voor onze vetvoorziening uitsluitend aangewezen op de resten van vroeger geïmporteerde grondstoffen voor de margarine-fabricage en op onze eigen productie van boter. Tot overmaat van ramp kwam een uitgemergelde veestapel van de stallen, die tot behoorlijke productie niet in staat was, zoodat bij voorbaat vast stond, dat de boteropbrengst in het melkjaar 1918/19 wekelijks 200.000 à 250.000 K.G. zou blijven beneden de overeenkomstige periode van het jaar daarvoor.

Niet alleen was invoering van een rantsoeneering van alle vetten nu dringende eisch geworden, doch tevens moesten alle pogingen in het werk gesteld om langs kunstmatigen weg een vetreserve te vormen. Er werd verboden weg te verkoopen; in fabrieken mocht geen volvette kaas worden gemaakt; evenmin werd toegestaan volle gecondenseerde melk of vol melkpoeder te vervaardigen. Desniettenstaande kon het aanvankelijk vastgestelde rantsoen van 250 gram margarine of boter (d.i. 200 gram vet) per week niet behouden blijven, doch moest verlagings plaats vinden tot 175 gram, met de zekerheid, dat later een verdere verlagings zou volgen. Ten einde dat tijdstip zoo ver mogelijk te verschuiven, werd in Augustus het verbruik van volle melk als drinkmelk geremd; ten slotte kwam in October een invoering van een melkrantsoeneering, waarbij het verbruik van volle melk voor volwassenen zoo goed als tot nul werd teruggebracht.

Een ieder verwachtte nu nog verdere inkrimping van het vetrantsoen, omdat de aanwezige grondstoffen en de nog te verwachten boterproductie distributie op den bestaanden voet tot hoogstens 1 Maart zouden toelaten en het is ook genoegzaam bekend, dat de eerste daad van de adviseurs van minister Van IJsselstein is geweest een raad, den duur van een vetbon op 12 dagen terug te brengen.

Het is een zeldzaam fortuintje geweest voor de huidige regeering, die den gegeven raad niet opvolgde, dat zóó spoedig na haar optreden het einde van den oorlog in het zicht kwam en op het alleronverwachtst tevens ook een einde aan de benauwend-ongunstige vooruitzichten onzer vetvoorziening. Sedert zijn geslaagde onderhandelingen gevoerd in zake den aanvoer van levensmiddelen; een elk weet, dat we in het komende jaar mogen hopen op een import van 80.000 ton vetten.

Na de benauwenis van heelemaal zonder vet te zitten — behalve dan de op 30.000 à 35.000 ton te schatten boterproductie over 1919 — is de toezegging van een import van 80.000 ton vetten een uitkomst, mooier dan iemand had durven hopen; de tegenstelling van heelemaal niets en 80.000 ton is zelfs zoo groot, dat het dubbel en dwars te begrijpen is, dat ieder, die niet

ter zake kundig is, een spoedige beëindiging van de vetdistributie verwacht.

Tot die beëindiging zal het echter het geheele volgende jaar nog wel niet komen; immers van die 80.000 ton gaan stellig 30.000 ton af voor industrieele doeleinden (zeep, vernis, olieverf, drukinkt, kaarsen, linoleum), zoodat voor menselijk verbruik 50.000 ton overblijven. Een deel dier 50.000 ton wordt nog geconsumeerd als slaolie en bakolie, bovendien bestaat het voornemen om, in verband met de te verwachten vleeschschaarschte, een ander deel der vetten te betrekken in den vorm van spek; voor de vetdistributie zullen dus wel niet meer dan 40.000 ton resteeren, waaruit dan 48.000 ton margarine kunnen verkregen worden. Met inbegrip van de 30.000 à 35.000 ton boter kan dan beschikt worden over in totaal 80.000 ton margarine of boter voor distributie.

Een ruwe telling van de door het Centraal Administratiekantoor gepubliceerde cijfers in zake de vetdistributie gaf tot uitkomst, dat in de 13 perioden van de eerste vetkaart in totaal 22 à 23.000.000 K.G. vetten zijn gedistribueerd (het leger is hierbij niet inbegrepen); bij een duur van den vetbon op 7 dagen zijn per jaar dan noodig 88 à 92.000.000 K.G. of gemiddeld 90.000.000 K.G., d.i. 10.000.000 K.G. meer dan waarover beschikt kan worden. Er zullen op dit moment nog een 15.000 ton grondstoffen zijn, waarin begrepen 7000 ton boter; met behulp van die voorraden zou men dus den duur van den vetbon op 7 dagen kunnen stellen. Waar nu een rantsoen van 250 gram margarine of boter (gelijkstaande met 200 gram vet) aanmerkelijk lager is dan het normale vetgebruik, is bijgevolg opheffing van de vetrantsoeneering in 1919 onmogelijk. (In Engeland wordt een rantsoen van 4 ons per week gegeven.)

Wel zal de vetdistributie het volgend jaar wijziging moeten ondergaan. Thans worden, gelijk bekend, naast margarine en boter, de z.g. melange's vervaardigd, waarin 35 pCt. en 65 pCt. boter zijn verwerkt. Zóer waarschijnlijk zullen die melange's moeten verdwijnen en wel... omdat we niet genoeg boter hebben voor het maken er van.

In ons distributietijdperk heeft zich n.l. het zeer eigenaardige feit voorgedaan, dat het boterverbruik grooter is dan vóór den oorlog, en zulks trots de duurte der boter. Zelfs is het boterverbruik tijdens de periode van de 2e vetkaart nog aanmerkelijk grooter dan tijdens de perioden der 1e vetkaart. Toen toch was het verbruik van de boter per periode 625.000 à 675.000 K.G.; thans is het — dank zij de aansporing van het Administratiekantoor om liefst boterkaarten aan te vragen — minstens 100.000 K.G. hooger.

In onderstaande tabel geven we het verbruik van de onderscheidene vetten aan over de drie laatste distributieperioden, overeenkomstig de cijfers van het Administratiekantoor:

Toegevoezen in K.G. voor het tijdvak van

	21/30 Nov. 1918	11/21 Nov. 1918	2/10 Nov. 1918
Boter	753.375	784.640	780.535
Ritueel-botter	12.800	12.525	12.350
Normaal-margarine...	312.705	324.775	313.785
Ritueel-margarine ..	11.030	11.140	10.780
Melange A	434.765	420.525	412.555
Melange B	255.855	241.200	243.790
Totaal	1.780.530	1.794.805	1.773.795

In de melange's zijn gedurende de drie bovenbedoelde perioden resp. 25 pCt. en 50 pCt. boter verwerkt, in totaal was nu in elk dier perioden aan boter noodig:

	21/30 Nov.	11/21 Nov.	2/10 Nov.
989.994 K.G. ¹⁾	1.009.371 K.G.	1.005.569 K.G.	

¹⁾ De daling in het boterverbruik in einde November is gevolg van het verwisselen van boterkaarten voor margarine- of melangekaarten, in verband met het opslaan van de boter van f 3,40 per K.G. tot f 4,40 per K.G.

Volgens deze cijfers zou bij een geldigheidsduur van den vetbon op 7 dagen per jaar meer dan 50.000.000 K.G. boter noodig zijn, d.i. aanzienlijk meer dan de productie in 1919 zal bedragen (zelfs al neemt men in aanmerking, dat door verstrekking van krachtvoeder de boterproductie zal stijgen).

Nu vindt de vervaardiging van melange's alleen plaats, omdat onder de tegenwoordige verhoudingen een surplus aan boter verkregen wordt — men moet n.l. in aanmerking nemen, dat de geldigheidsduur van den vetbon dezen zomer 10 dagen beliep —; de melange's worden beneden kostprijs geleverd: zoodra er geen botersurplus meer is, verdwijnt van zelf de aanleiding om melange's te maken.

Indien het aantal boterverbruikers zoo blijft als het thans is, zal er het volgend jaar geen botersurplus zijn (aangenomen natuurlijk, dat de duur van den vetbon 7 dagen wordt); immers er wordt dan wekelijks 700.000 à 800.000 K.G. boter als zoodanig gebruikt, wat zelfs meer is dan de te verwachten productie (30.000 à 35.000 ton).

Het is wel een uiterst merkwaardig verschijnsel, waarop stellig niemand in de zuivelwereld zal gerekend hebben, dat ons land nog eenmaal te weinig boter zou voortbrengen om in ons eigen verbruik te voorzien. In allen gevalle zal daaraan dit voordeel verbonden zijn, dat zodoende de ergernis van den waren zuivelman over het „verknoeien van kostelijke boter in margarine” een einde neemt.

DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN JAPAN.

In de maand Juni j.l. hield de heer K. Yamasaki, consul-generaal van Japan te Londen, een rede voor de „Royal Statistical Society” over de jongste economische ontwikkeling van Japan. Deze rede vinden wij afgedrukt in het Julinumnummer van het tijdschrift van het zooveel genoemd genootschap. Na al wat er in den laatsten tijd over Japan geschreven is, kan het niet zonder belang zijn eens kennis te nemen van wat deze Japanner hieromtrent mededeelt, zij het ook, dat de feitelijke bijzonderheden, waarvan hij verslag doet, hier te lande in het algemeen reeds bekend zijn geworden.

Niettegenstaande de jongste industrieele ontwikkeling blijft Japan nog immer een landbouwstaat. Wegens het bergachtig karakter van het land is slechts 20 pCt. der totale oppervlakte bebouwd, terwijl toch 60 pCt. der bevolking behoort tot de landbouwende klasse. Het belangrijkste product is rijst. Van 1912 tot 1916 bedroeg de gemiddelde oogst hiervan 56.011.768 Koku. ¹⁾ Jaarlijks worden vrij groote quantums rijst geëxporteerd. Zoo komt het, dat bij de stijgende bevolking, ook rijst moet ingevoerd worden. Dit geschiedt hoofdzakelijk uit Birma en andere streken van Zuid-Azië. Naast rijst produceert Japan ook gerst, tarwe, haver, erwten, boonen en aardappelen.

Is de landbouw van groote beteekenis, ook de boschen en visscherijproducten zijn van groot belang. De visscherij verstrekt middelen van bestaan aan ruim 2.500.000 menschen. De export van zalm, sardines, kreeft is aanzienlijk. Japan is ook rijk aan bepaalde delfstoffen, kolen en koper zijn de twee belangrijkste. In 1916 produceerde het 20.902.000 ton kolen, waarvan 2.993.003 ton geëxporteerd werden en 167.725.869 kin koper (pl.m. 90.000 ton). IJzererts daarentegen wordt in Japan weinig aangetroffen, zoodat dit metaal uit China moet geïmporteerd worden. ²⁾

Ofschoon Japan geleidelijk van agraristaat tot industriestaat overgaat, is de huisindustrie nog van groote beteekenis. Zulks is vooral het geval in de zijde-industrie. Deze is hoofdzakelijk in handen van de boerenvrouwen en -dochters. In 1916 werd voor 322.551.660 yen ruwe zijde geproduceerd, waarvan

¹⁾ 1 koku — 4.9629 bushels.

²⁾ [Men vergelijkte de bijdragen op pag. 27 v. d. l. j. en pag. 845 v. d. v. j. — Red.]

voor 267.036.616 yen geëxporteerd werd, vooral naar Amerika (voor 224.092.974 yen.)

Naast de zijde-industrie staat de katoenindustrie, welke aan groote fabrieken het ontstaan heeft gegeven. De ruwe katoen wordt uit Indië, Amerika en China aangevoerd. In het laatste kwartaal van 1917 waren gemiddeld dagelijks 2.872.000 spinnen in werking. Vele fabrieken hebben nevenrichtingen ter bevordering van de welvaart van het personeel, zooals scholen, slaapzalen, hospitalen en recreatiezalen.

Ook het spoorwegwezen heeft een zeer groote vlucht genomen. Zes-en-veertig jaar geleden werd de eerste spoorweg gelegd tusschen Tokio en Yokohama. Thans is het spoorwegnet circa 9000 mijlen lang. Op eenige uitzonderingen na zijn de spoorwegen in het bezit van de regeering en worden door deze beheerd. Op te merken valt, dat de breedte der sporen van de normale afwijkt, zij bedraagt drie voet en zes inches.¹⁾

De Japansche handelsvloot bedroeg in December 1913 1.528.000 ton en was in September 1916 tot 1.719.421 ton gestegen. Japan bezit scheepvaartlijnen met Europa, Amerika en andere deelen der wereld. In October 1917 werd door de Japansche regeering verboden, anders dan bij speciale toestemming daartoe, Japansche schepen aan vreemdelingen te verkopen, noch te verhuren. Tijdens den oorlog werden veel schepen aan de Entente vercharterd.

De Japansche scheepswerven bouwden in 1916 190.071 ton. De werven hebben echter de eerste maanden van dit jaar een aanzienlijk tekort aan grondstoffen gehad, wegens uitvoerverbod voor ijzer en staal in de Vereenigde Staten. Een regeling is toen tot stand gekomen waarbij de V. S. stalen platen en andere grondstoffen zouden leveren in ruil voor beschikbaar gestelde schepen.

De financieele positie van Japan is zeer sterk. Het cijfer der Staatsinkomsten staat in het licht van den industrielen vooruitgang. Zij bedroegen in het jaar 1916/17 bijna 100.000.000 yen meer dan in het jaar 1913/14, terwijl de uitgaven slechts ruim 20.000.000 yen stegen. De werkloosheid is de laatste jaren zeer afgenomen en de loonen zijn stijgende. Opmerkelijk is de rol, welke het vrouwelijke element in de industrie speelt. De zijde-industrie, katoenspinnerijen en weverijen alsook de theecultuur gebruiken in hoofdzaak vrouwelijke arbeidskrachten. Eenige jaren geleden is een wet ingevoerd ter bescherming van vrouwen en kinderen in de fabrieken.

De exporthandel van Japan is in de laatste jaren zeer toegenomen. Bij de beoordeeling van cijfers hieromtrent moet men echter, zooals trouwens met exportcijfers welke in geld zijn uitgedrukt altijd, voorbehoud in acht nemen wegens de enorm gestegen marktprijzen. De grootste afnemer van Japan is Amerika. Dan volgen China, Engeland, Britsch-Indië, Frankrijk, Aziatisch-Rusland. Fabrikaten en grondstoffen betreft Japan vooral uit Britsch-Indië, Amerika, China, Engeland en Australië. Er wordt wel over geklaagd, dat de Japansche kooplieden vaak goederen leveren, welke niet met het monster overeenstemmen en zich zelden houden aan den gestelden leveringstermijn. Om dit verwijt zooveel mogelijk weg te nemen hebben verschillende industriele vereenigingen de bevoegdheid gekregen zekere belangrijke exportgoederen te onderzoeken en te standariseeren, ten einde de kwaliteit van het goed hoog te houden.

Wat den handel betreft tusschen Engeland en Japan zijn de volgende cijfers buitengewoon typeerend. In 1913 voerde Japan naar Engeland uit voor 32.869.657 yen en importeerde uit Engeland voor 122.736.970 yen. De handelsbalans was dus zeer ongunstig voor Japan. In 1917 bedroegen deze cijfers resp. 202.646.125 yen en 63.304.384 yen, zoodat toen de handelsbalans ongunstig was geworden voor Engeland. Dit vindt natuurlijk zijn oorzaak in de oorlogsomstandigheden.

¹⁾ [Men zie de aantekening op pag. 643, jaarg. 1917. — Red.]

De spreker zou Japan gaarne zien genieten van speciale voordeelen door Engeland geboden en eindigde met te wijzen op de schitterende gelegenheid voor coöperatie, welke voor beide landen in China bestaat.

C.

MOEILIKHEDEN IN DE GOUDPRODUCTIE.

Op de groote beteekenis, die een verandering in de productiehoeveelheden op het gansche goudvraagstuk kan hebben, is in deze kolommen reeds meermalen gewezen. Dat zoodanige verandering te verwachten was, kon reeds een paar jaar geleden worden voorspeld. Uitlatingen, gelijk die van den president der South African Gold Trust Ltd. op 22 Februari van dit jaar, neergelegd in het nummer van 27 Maart j.l., blz. 269, lieten aan duidelijkheid niets te wenschen over, terwijl de productiecijfers over 1917 — zie het nummer van 5 Juni j.l., blz. 495 — de proef op de som leverden. Van 1916 op 1917 viel de totale productie toch van £ 94,5 miljoen op nog geen £ 88 miljoen, een cijfer, waarvoor men tot 1906 en vroeger moet teruggaan.

De oorzaken dezer teruggang, hoofdzakelijk gelegen in verminderde productie van Zuid-Afrika en de Vereenigde Staten, behoeven thans niet weder te worden toegelicht. Kort samengevat vindt men ze in de overwegingen van een resolutie, aangenomen op een congres van Amerikaansche goudproducenten op 12-14 Augustus j.l. te Reno, Nevada, gehouden, waarvan de twee eerste als volgt luiden:

„Whereas, gold production in the United States has declined from one hundred and one million dollars in 1915, to eighty-four million dollars in 1917, with a still greater decrease now taking place, the production of California alone having declined three million dollars in the first six months of the present year; and

„Whereas, this decrease is principally due to the increased cost and shortage of labor and material, the price of gold, as our standard of value, being fixed by law at the invariable figure of \$ 20.6718 per ounce, thus being the only important product which has not obtained an increased market price due to the present war conditions.”

Ook in Engeland en in Zuid-Amerika is de vraag voortdurend aan de orde gebleven. In Juli heeft zich in Londen een Committee of Gold Producers gevormd, terwijl de Regeering, na herhaaldelijk zich over plannen in dezen geest te hebben uitgelaten, ten slotte midden October een speciale commissie heeft ingesteld, bestaande uit Lord Inchcape als voorzitter en Sir Thomas Elliott, Sir Charles Addis en Mr. W. H. N. Goschen als leden. De commissie heeft tot taak een onderzoek in te stellen naar den invloed van den oorlog op de goudproductie in het Britsche Rijk, met name de met arme ertsen werkende bedrijven, in hoeverre het van nationaal belang is de voortzetting van deze laatste bedrijven mogelijk te maken en in het algemeen hoe de productie van goud is te vergrooten.

Middelerwijl gaan de goudproducenten voort hun belangen te verdedigen. Wat zij wenschen is een evenredig hooger prijs in verband met hun gestegen productiekosten — m.a.w. een grooter gewicht aan goud in ruil voor het door hen geproduceerd gewicht. In ieder geval maken zij er bezwaar tegen thans betaald te worden in papier, dat gedeprimeerd is te achten niet enkel tegenover het goud in landen met gunstige wisselkoersen als Spanje, maar ook naar hunne meening tegenover het Londensche goud.

Dat inderdaad de positie der bedrijven, die met armere ertsen hebben te arbeiden, voortdurend moeilijker wordt, blijkt wel uit de volgende cijfers, ontleend aan het dezer dagen gepubliceerd rapport van de Consolidated Gold Fields of South Africa per 30 Juni j.l. De kosten en opbrengsten per ton eenerzijds in de rijkere mijnen van den Far East Rand en anderzijds van de overige mijnen worden in het rapport als volgt weergegeven:

Far East Rand mijnen.

	Juli 1914	Juli 1917	Juni 1918
Aantal maatschappijen ..	9	12	11
Opbrengst per ton	30 s. 2 d.	35 s. —	36 s. 8 d.
Productiekosten per ton .	17 s. 3 d.	19 s. 4 d.	20 s. 5 d.
Winst per ton ...	12 s. 11 d.	15 s. 8 d.	16 s. 3 d.

Overige mijnen.

	Juli 1914	Juli 1917	Juni 1918
Aantal maatschappijen ..	43	40	38
Opbrengst per ton	25 s. 1 d.	24 s. 2 d.	25 s. 1 d.
Productiekosten per ton .	16 s. 8 d.	19 s. —	21 s. 4 d.
Winst per ton ...	8 s. 5 d.	5 s. 2 d.	3 s. 9 d.

De vooruitgang van het winstcijfer per ton in de Far East Rand-mijnen is gevolg van een beperking van het bedrijf tot de erts van hooger gehalte. Tot een grooter rentabiliteit van het geheele bedrijf mag dus op grond van deze cijfers niet worden besloten. De beperking der productie reflecteert zich in het totaal aantal inheemsche werkkrachten, hetwelk van 1916 op 1918 viel van 205.374 op 179.016.

Ten slotte nog een onpartijdige stem uit Amerika, die, waar ook daar te lande de goudvoorraad gedurende den oorlog dermate gestegen is, in ons land wel verdient te worden gehoord. Bedoeld wordt een schrijven van Prof. Irving Fisher in het Providence Journal van 10 September j.l., waaraan, in den oorspronkelijken tekst, het volgende wordt ontleend:

„We all recall the free silver peril of 1896, when Mr. Bryan, with the best of intentions, nearly persuaded the country to a policy of silver inflation. The number of objections to gold inflation at this time is even greater than those to silver inflation in 1896. Bryan had to deal with a period of falling prices when it could be truly said that the Nation needed more money in circulation; but to-day we are dealing with a period of rising prices when more money in circulation is not needed—for it would merely mean a higher cost of living.

„We already have the major part of the world's gold in the vaults of the United States Treasury. If, after the war, there should be a tendency for its too rapid withdrawal, the problem can be dealt with then, and in several ways. But as yet such a catastrophe is not even in sight. And not only do we have an undue quantity of gold at present, but the gold which we possess is of little or no use during the war. It is, one may say, interned for the period of the war, and of potential use for after-the-war trade with other nations and for redemption of credit and currency. At present, it is not wanted for domestic circulation and can be little used in foreign trade; while, for war reasons, it is practically not used at all in redemption. It is simply an immense unused hoard laid up for the future. Any increase in that hoard involves an increase in the circulating medium. While the new gold would go into the United States Treasury vaults, those who deposited it would receive gold certificates which add to the actual circulation; and the circulating medium is already increasing faster than business demands.

„As to the chief non-monetary uses of gold, namely, for jewelry purposes and for gilding, these certainly are non-essentials in war time.

„Clearly, then, with gold already superabundant, with gold money no longer functioning as a means of redemption, or as a medium of foreign or domestic trade, and with gold bullion of only trifling use in the arts, the gold industry is just now a „non-essential industry”; if there ever was one. The gold producers are entitled to our sympathy, and, if they can make out a good case, are entitled to get specific relief; but they certainly are not entitled to our according them the position of producers of food, copper, steel and other requisites of war.”

Nu de oorlog afgelopen en de aankoop van oorlogstuig sterk verminderd is, komt ook de Engelsche betalingsbalans wellicht spoedig in een beter stadium. Het behoort wel geen betoog, dat dit aan de bereidvaardigheid om de goudproductie in het Britsche Rijk ten koste van de schatkist te bevorderen, niet ten goede zal komen.

AANTEKENINGEN.

De handel van Engeland gedurende den oorlog. — De Statist van 23 Nov. j.l. bevat een interessante beschouwing, waarvan wij het volgende overnemen:

Het einde van den oorlog is nu daar, zegt het blad, en er kan aanleiding bestaan er zich een oogenblik mede bezig te houden, welke loop zich in den handel vertoonde tijdens de gebeurtenisvolle jaren. Iedereen weet in 't algemeen, dat de importen aanzienlijk stegen en de exporten een aanmerkelijken teruggang vertoonden. Het volgende staatje stelde de Statist samen uit de Board of Trade-gegevens. Wat het jaar 1918 betreft, sluiten de cijfers, uitgedrukt in duizenden £, ultimo September j.l.:

	1913	1914	1915	1916	1917	1918
Invoer	768.735	696.635	851.893	948.506	1.064.165	969.213
Minus her-uitvoer	109.575	95.474	99.062	97.566	69.677	22.807
Netto invoer	659.160	601.161	752.331	850.940	994.488	946.406
Uitvoer	525.245	430.721	364.868	506.280	527.080	372.151
Invoersaldo	133.915	170.440	367.963	344.660	467.408	572.255

Door de geweldige prijsinflatie vrijwel overal ter wereld is het, gelijk reeds vaak opgemerkt werd, ondoenlijk een juiste basis van vergelijk tusschen de oorlogs- en de vredescijfers tot stand te brengen. Kwantiteitscijfers zouden minder misleidend zijn, maar het verschil in maten van graan, kolen, textiele stoffen en andere handelsartikelen maken het gebruik van zulke cijfers onmogelijk. Met zekerheid valt toch te zeggen, dat de prijsappreciatie gedurende den oorlog veel grooter geweest is dan de vermeerdering van het volume van den Britschen handel en dus naar den omvang geoordeeld deze handel veel terrein verloren heeft. In normale tijden, zegt de Statist, had men zich reeds gewend aan een import-saldo; de verklaring van het ontstaan daarvan is onzen lezers bekend. De tabel vertoont echter, dat het importsaldo ieder oorlogsjaar een aanzienlijke vermeerdering vertoonde, met uitzondering van 1916 en dat het surplus voor de drie verstreken kwartalen van het loopende jaar 22 pCt. te boven gaat die voor de geheele periode van 1917, welke destijds de grootste was die tot daartoe aange-teekend werd.

De cijfers van den Board of Trade zijn niet geheel volledig en zijn niet in het verloop der jaren op uniforme wijze berekend. Uitvoer ten behoeve van leger en vloot komen in de gegevens niet voor en vóór Juli 1917 waren in de importen niet begrepen de goederen, die voor rekening van het Gouvernement binnen het Vereenigd Koninkrijk gebracht werden met uitzondering der voedingsmiddelen. Terwijl de cijfers ook nog beïnvloed zijn geworden door de bepaling, dat de export-goederen, die afkomstig zijn uit de gouvernementsspakhuisen en dépôts, zomede de goederen, die door het Gouvernement gekocht zijn en door regeeringsvaartuigen verscheept werden, niet in de statistiek te vermelden waren.

De Statist merkt op, dat de omvang der directe inkoop door het Gouvernement zeer belangrijk zijn geweest, bepaaldelijk in de eerste periode van den oorlog, toen Engeland een clearing house was voor alle soorten van munitie, maar, zegt het blad, aangenomen mag worden, dat de betrokken departementen deze transacties nauwkeurig hebben aangeteekend en nu het verdrag van den wapenstilstand geteekend is, acht zij er geen bezwaar tegen te bestaan, dat deze cijfers ten spoedigste gepubliceerd worden.

De Statist wijst er op, dat het totaalbedrag der waarde van de uitgevoerde goederen van Britsch fabrikaat in de eerste 9 maanden van het loopende jaar £ 27.000.000 minder bedraagt dan in de corresponderende periode van 1917 en £ 5.000.000 dan die van 1916.

Dit toont aan, zegt het blad, dat het handhaven van onzen overzeeschen handel onder den druk van den oorlog aanmerkelijk moeilijker werd. De opmerkelijke

teruggang der weder exportzaken is in hoofdzaak te verklaren door de beperkingen ten aanzien van thee en koffie en andere artikelen van vreemden oorsprong, waarvan de importen in het Vereenigd Koninkrijk bijna uitsluitend bepaald zijn gebleven tot de eigen behoeften. De invoer van thee, die in 1914 bijna het bedrag van 372.000.000 lb. bereikte, bleef tot slechts 241.250.000 lb. beperkt in het laatste jaar, terwijl de exporten in hetzelfde tijdsverloop van 68.500.000 lb. tot een weinig meer dan 14.250.000 lbs. terugliepen. Overeenkomstig ging de invoer van ruwe koffie terug van ruim 116.000.000 lb. tot 61.300.000 lb. en de uitvoer van 670.000 lbs. tot 114.000 lbs.

Engelsche belangstelling voor België. — Blijkens het Board of Trade Journal van 21 November j.l. bereikt den Board of Trade een groot aantal verzoeken om inlichtingen voor het weder opnemen van handelsrelaties met België. Dit geeft der redactie aanleiding er eens op te wijzen, dat eene oogenblikkelijke hervatting van zaken vooralsnog volstrekt onmogelijk is. Het bezwaar, dat zich vooral doet gelden, is de toestand van het transportwezen in het zwaar getroffen land. Deze factor geldt in den ruimsten omvang. Om bijv. met de havens te beginnen, bevinden zich de emplacementen van Zeebrugge en Ostende in een toestand, die voorloopig een hoog opgevoerd handelstransport onmogelijk maakt.

In beide havens is het lossingsmateriaal en verdere uitrusting, het spoorwegemplacement enz. ernstig beschadigd of vernield. Het gedeelte van het kanaal van Gent naar Terneuzen op Belgisch territorium is ook niet vrij van oorlogsschade gebleven. Enkele bruggen werden opgeblazen en op eenige plaatsen zijn schepen in het kanaal gezonken. De belangrijke haven Antwerpen heeft in het algemeen geen schade ondervonden, die het havenverkeer ernstig belemmeren zal. Nog merkt het orgaan omtrent de havens in Noord-Frankrijk op, dat het verkeer aldaar voorloopig zich nog geheel zal moeten bezighouden met de behoeften van het Belgische, Fransche en Britsche leger en slechts voor België bestemde goederen van de allereerste noodzaak over die havens zullen kunnen geleid worden. Naast de ontreddering der havens komt de betreurenswaardige staat, waarin het spoorwegnet is achtergebleven. De mededeeling van een en ander, hoopt het Board of Trade Journal, zal Britsche firmas er van terughouden zich thans reeds met verzoeken om inlichtingen tot de Regeeringsdepartementen te wenden, die nog niet tot resultaat zullen kunnen leiden en waarop nog slechts algemeene opmerkingen het antwoord zullen moeten zijn.

Niettemin heeft de kwestie van de reconstructie of reconstitutie, zooals het orgaan liever gezegd zou zien, de volle aandacht en men wil daarbij niet uitsluitend denken aan de levering van goederen, maar evenzeer aan den wederopbouw van den handel in België, zijn industrie en landbouw, met welke bedrijven alléén de burgerbevolking weer in haar levensonderhoud zal kunnen voorzien.

Reeds verscheidene maanden geleden werd een speciaal daartoe samengestelde organisatie aan het werk gezet, om de vraagstukken te bestudeeren, die met het herstel en de ontwikkeling der economische relaties tusschen Engeland en België verband houden, welke samenwerkte met een overeenkomstig Belgisch lichaam. Een geïnterallieerde commissie voor de industriele en agrarische reconstitutie van België heeft reeds zittingen gehouden en hield zich bezig met de practische zijde van het vraagstuk. Ten slotte vermeldt het artikel, dat aan het „Department of Oversea's Trade" (development and intelligence), de bij de jongste reorganisatie van den Board of Trade ingestelde afdeling voor de economische voorlichting, een nieuwe sectie is toegevoegd met den titel van Belgian Trade and Reconstruction Section (India House, Kingsway, London W. C. 2), welke de

bedoeling in haar naam uitdrukt. Zoo spoedig dit mogelijk zal zijn — aldus het blad — zullen nadere berichten verstrekt worden over de stappen, die te nemen zijn om den handel met België weder te doen opleven.

Wijziging der Federal Reserve Act.

— De wijzigingen bij de z.g.n. Phelan Act van 26 September j.l. in de Federal Reserve Act gebracht, zijn niet van groote beteekenis. Niettemin mogen zij volledigheidshalve met een enkel woord worden gememo-reerd.

In de eerste plaats worden in de verkiezing van de leden der directie van de Fed. Res. Banks technische wijzigingen gebracht, waarvan de voornaamste is, dat de banken worden verdeeld in kiesgroepen naar gelang hunner kapitalisatie.

Een tweede aanvulling maakt mogelijk aan de National Banks vergunning te verleen op te treden als trustee, als beheerder van particuliere vermogens en meer dergelijke functies uit te oefenen in den omvang, waarop zulks bij de wetgeving van den betrokken Staat aan de State Banks en Trust Companies is toegestaan. Een afzonderlijke boekhouding wordt voor deze transacties voorgeschreven, terwijl het aannemen van depositos' en het onderbrengen van wissels etc. in het trustdepartement verboden wordt.

Ingevoerd worden voorts naast de bestaande F.R.-notes in coupures van 5, 10, 20, 50 en 100 dollar, coupures van 500, 1000, 5000 en 10.000 dollar, terwijl verder o.a. de zeer strikte bepalingen der wet, waarbij aan particuliere banken verboden wordt hunne directeuren en personeel in eenig opzicht anders te handelen dan iederen gewonen cliënt, nog worden verscherpt.

Deze laatste bepaling brengt weder eens in herinnering op hoe geheel ander standpunt de Federal Reserve Act zich tegenover het particuliere bankwezen stelt, vergeleken met de centrale bankwetgevingen in Europa.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 November 1918.

Deze aflevering is weer gewijd aan een speciaal onderwerp. Prof. Dr. H. Bink behandelt de Skandinavische landen naar hun economische ontwikkeling en hun betrekkingen met Nederland in den loop der eeuwen. Het nummer vangt aan met de geschiedenis der betrekkingen vóór 1800, daarna volgt de economische ontwikkeling der Skandinavische landen na 1814. Noorwegen, Zweden en Denemarken worden afzonderlijk behandeld. Een hoofdstuk over den Skandinavischen volksgeest en het Skandinavisme besluit de aflevering, die door haar verzamelend overzicht een nuttige voorlichtster geacht mag worden.

Journal des Economistes. — Parijs, 15 November 1918.

Yves-Guyot, Les effondrements; *A. Raffalovich*, La réforme de la Banque d'Angleterre; *M. Dewavrin*, Les grandes Compagnies françaises d'assurances terrestres; *G. Dureau*, La question des sucres en 1918; *M. Bellom*, Une erreur dans la taxation du blé; *Navazard*, Le recensement du 30 juin; *Yves-Guyot*, La réquisition des chemins de fer.

Revue d'Economie Politique. — Parijs, Januari—Februari 1918.

Ch. Gide, Des projets d'entente financière après la guerre; *G. Lachapelle*, Le renouvellement du privilège de la Banque de France; *Ch. Rist*, Les deux derniers emprunts allemands; *O. Festy*, Sismondi et la condition des ouvriers français de son temps.

Id. — Parijs, Maart—April 1918.

B. Raynaud, Le regionalisme économique; *O. Festy*, Sismondi et la condition des ouvriers français de son temps; *M. Porte*, Le relèvement des tarifs de chemins de fer en France; *Ch. Rist*, La Banque d'Angleterre et l'Act de Peel en août 1914.

Id. — Parijs, Mei — Juni 1918.

Decamps, La guerre et les finances de la France; *H. Hauser*, La syndicalisation obligatoire en Allemagne; *B. Raynaud*, Le régionalisme économique.

The Journal of political Economy. — Chicago, October 1918.

C. S. Duncan, Mercantile and agricultural economics; *F. M. Larmer*, The cattle-Loan Company.

The American Journal of international law. — New York, Juli 1918.

S. E. Baldwin, The membership of a world tribunal for promoting permanent peace; *G. E. Sherman*, The neutrality of Switzerland; *Fr. B. Sayre*, Change of sovereignty and private ownership of land; *A. Kocourek*, Some reflections on the problem of a society of nations; *Q. Wright*, Territorial propinquity; *Th. P. Ion*, The hellenic crisis from the point of view of constitutional and international law.

Id. — Supplement. Official documents.

Schmollers Jahrbuch. — Leipzig 1918. 3^e and 4^e Heft.

L. Wittmayer, Herrschaftliche und genossenschaftliche Elemente im deutschen und österreichischen Ministerial-system; *H. Schreuer*, Das deutsche Königtum; *H. Trescher*, Montesquieus Einfluss auf die philosophischen Grundlagen der Staatslehre Hegels, II; *J. Fischer*, Studien zur Getreidepolitik Tirols im 16. Jahrhundert; *P. Witten*, Die Devisenpolitik der Nationalbank von Belgien; *H. Hollmann*, Die dänische Landwirtschaft unter dem Einfluss des Krieges; *Holzappel*, Der Begriff des preussischen Rentengutes und seine Umwertung durch Gesetz, Gesetzanwendung und Rechtsverkehr; *E. Rose*, Industrielle Entwicklung und politische Tendenzen im Königreich Polen; *B. Esslen*, Nutzen und Kosten als Grundlage der reinen Wirtschaftstheorie; *J. Plenge*, Drei Jahre Weltrevolution; *Fr. Meisel*, Stand und Wert der deutschen Finanzwissenschaft.

Koloniale Rundschau. — Berlijn, September — October 1918.

Solfs Rede; *E. D. Morel*, Ein Ausweg; *W. v. d. Steinen*, Das Kongo-Museum in Tervueren.

Technik und Wirtschaft. — Berlijn, November 1918.

Herbst, Rohstoffverluste im deutschen Kohlenbergbau und ihre Beschränkung; *Waffenschmidt*, Was sollte die staats- und wirtschaftswissenschaftliche Ausbildung dem Techniker bieten? *Ed. Emele*, Der Aufbau der badischen Industrie; *Falk*, Der Wagen-umlauf und seine Beschleunigung; *E. Werner*, Die finanziellen Ergebnisse der deutschen Maschinenbau-Aktiengesellschaften im Jahre 1916.

Svensk Export. — Stockholm, September en October 1918, bevat o. a.:

No. 18. *Prof. Gustav Cassel*, Svenskt bankväsen och utländskt.

Kort artikel met enkele vergelijkende cijfers, maar zonder veel nieuwe gezichtspunten.

No. 19. *Prof. H. Nelson*, Tysklands järnmalm-problem.

No. 20. Penningvärdets reglering (advies van de Zweedsche Exportvereniging).

De vereniging kan niet instemmen met het denkbeeld van kapitaalrantsoenering, zooals het werd geopperd, maar wel is zij voor de instelling van een met de noodige bevoegdheden bekleeden raad van deskundigen, om de richting aan te geven, waarin naar beperking van kapitaalbehoefte moet worden gestreefd.

Gösta Langenfelt, Agrarreformen och sockerindustrien i Ryssland.

No. 21. *Prof. Gustav Cassel*, Vår exportindustri; utsikter; *Gösta Langenfelt*, Agrarreformen enz. II.

No. 22. *Gösta Langenfelt*, Agrarreformen enz. III; *F. Dolezal*, Valutafrågan i konungariket Polen; *Her-man Virde*, Handelsstrategi.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoerverbod. Bij Kon. besluit van 2 December is het bestaande uitvoerverbod op zeep in elken vorm, met ingang van 4 December zoodanig gewijzigd, dat verboden is de uitvoer van *zeep en van zeepsurrogaten in elken vorm.*

Uitvoer koffiesurrogaat en schoenwerk. De Minister van Landbouw, enz. maakt bekend, dat binnen korten tijd onder nader vast te stellen voorwaarden, beperkte hoeveelheden koffiesurrogaat en leerloos schoenwerk ten uitvoer naar België, Frankrijk en Scandinavië zullen worden toegelaten. Aanvragen om uitvoervergunningen moeten gericht worden tot de Ned. Uitvoer-Maatschappij.

Uitvoer van tuinbouwproducten. Bij circulaire van 30 Nov. j.l. is het afgeven van uitvoervergunningen voor tuinbouwproducten, bestemd voor de centrale landen, voorloopig verboden.

Eenhoevige dieren uit Duitschland. Behoudens uitzonderingen is met ingang van 3 December verboden de in- en doorvoer uit Duitschland van eenhoevige dieren.

Vleeschvoorziening. Eerstdaags kan de distributie van schapen- en paardenvleesch worden tegemoet gezien.

Paarden. Nieuwe maximumprijzen zijn vastgesteld voor andere paarden, dan bedrijfspaarden en paarden met fokwaarde.

Steenkolen. Nu de aanvoer van steenkolen uit Duitschland sedert 11 November geheel heeft opgehouden, is de brandstoffenvoorziening van Nederland zeer zorgwekkend geworden. Tegenover het uitvallen van 120.000 ton Duitse kolen, waarop was gerekend, staat weliswaar de toezegging voor levering van 60.000 ton Engelse kolen in het tijdvak van 18 November tot 18 December, maar er moet ook gerekend worden met de omstandigheid, dat de productie der Limburgsche mijnen zeer aanzienlijk is teruggelopen door het vertrek van de geïnterneerde Belgische mijnwerkers. In December zal de productie dan ook niet op het oude peil opgevoerd kunnen worden.

Het minimumrantsoen voor huisbrand blijft verzekerd. De minimum-gasrantsoenen blijven ook thans nog verzekerd. Indien in den aanvoer van kolen uit het buitenland geen wending ten goede mocht komen, zal het slechts mogelijk zijn de industrie in zeer beperkte mate gaande te houden.

Bevordering der brandstoffenvoorziening. Bij de Tweede Kamer is ingediend een ontwerp van wet, houdende maatregelen, opdat in het belang van de brandstoffenvoorziening onroerende goederen op korten termijn onteigend kunnen worden. Met name wordt bij de regeling gedacht aan vervening en bruinkoolontginning.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Verschenen:

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—.

Gebonden f 4.75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hooghweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postcheque en girorekening No. 8408, Rotterdam.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	7 December 1918	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels.	4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bank (Bel. Binn. Eff.	4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
(Vrsch. in R.C.	5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 5 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 21 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 12 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 " 9 Juli '15	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	7 " 20 Mrt. '18	4 1/2 " 6 " '14
Bank v. Noorwegen	6 " 14 Dec. '17	4 1/2 " 11 " '14
Zwitsersche Nat. Bk.	5 1/2 " 3 Oct. '18	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Spanje ..	4 " 22 Mrt. '17	4 1/2 " —
Bank van Italië ..	5 " 10 Jan. '18	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2-4 1/2	—
Javasche Bank.	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Parl. disconto	Prolongatie				
7 Dec. '18	3 1/2	4-1/2	3 1/2	4-5/8	—	5 1/2-7/8
2-7 " '18	3 1/4-1/2	3 1/2-4 3/4	3 1/2	4-5/8	—	5 1/2-6
25-30 N. '18	3-1/4	3-1/2	3 1/2-1/2	4-5/8	—	5-3/4
18-23 " '18	3 1/2-4 1/4	3 1/2-6	3 1/2-1/2	4-5/8	—	5 3/4-6
3-8 Dec. '17	3 1/4-3/4	4-3/4	4 3/4-1/2	4-5/8	—	3-5
2-9 Dec. '16	4 1/2-3/4	3 1/2-4	5 1/2-1/2	4-5/8	—	3 1/2-9
20-24 Jul. '14	3 1/2-3/4	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/2-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De stemming op de wisselmarkt blijft tamelijk slecht. Over het algemeen zijn de omzetten niet reëel genoeg. De werkelijke behoefte aan buitenlandsche betalingsmiddelen is te gering, zoodat voor een gedeelte de speculatie het aanbod moet opnemen. Een betrekkelijk gering aanbod doet dan ook de koersen dikwijls zeer sterk terugloopen. In de laatste paar weken hebben de ententewissels hoofdzakelijk te lijden onder sterk aanbod van uit België, waar groote saldo's van voor den oorlog nu vrijkomen, die men, gebruik makend van den lagen stand van Société Générale-biljetten, zoo spoedig mogelijk tracht om te zetten.

De Centrale wissels leden weer sterk onder de onzekerheid, die nog altijd blijft bestaan over de ontwikkeling van den toestand in Duitschland. Marken daalden weder bijna 3 gulden en ook Weenen was weer zeer sterk aangeboden. Slot 27,55 en 14,40.

In neutrale wissels waren de omzetten gering en de koersen ondergingen weinig verandering.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	St. Petersburg	New York
2 Dec. 1918..	11.34	43.70	30.27 1/2	15.70	—	2.38 1/4
3 " 1918..	11.30 1/2	43.65	29.75	15.—	—	2.37 1/4
4 " 1918..	11.23 1/2	43.35	29.35	14.90	—	2.36
5 " 1918..	11.22 1/2	43.25	28.50	14.90	—	2.35 3/4
6 " 1918..	11.24 1/2	43.25	27.65	14.55	—	2.36
7 " 1918..	11.26	43.32 1/2	27.55	14.45	—	2.36 1/4
Laagste d. w. 1)	11.21	43.05	27.30	14.25	—	2.35
Hoogste " " 1)	11.36	43.80	30.50	16.—	—	2.39
30 Nov. 1918..	11.33	43.55	30.25	15.75	—	2.38
23 " 1918..	11.31	43.75	31.70	16.—	—	2.37 1/4
Muntpariteit..	12.10 1/2	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm	Kopen-hagen	Chris-tiana	Zwitser-land	Spanje	Bataavia
2 Dec. 1918	68.15	63.50	66.—	48.40	48.—	99 1/2-100 1/2
3 " 1918	68.10	63.45	66.10	48.45	48.25	99 1/2-100 1/2
4 " 1918	68.10	63.40	65.95	48.35	48.—	99 1/2-100 1/2
5 " 1918	68.—	63.30	65.85	48.20	—	99 1/2-100 1/2
6 " 1918	67.75	63.20	65.75	48.20	47.50	99 1/2-100 1/2
7 " 1918	67.90	63.30	65.70	48.25	47.50	99 1/2-100 1/2
L'ste d. w. 1)	67.60	63.05	65.10	48.05	46.75	99 1/2
H'ste " " 1)	68.25	63.60	66.20	48.60	48.50	100 1/2
30 Nov. 1918	68.05	63.70	66.—	49.12 1/2	—	99 1/2-100 1/2
23 " 1918	67.70	63.70	65.40	48.50	48.50	99 1/2-100 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen	Zicht Parijs	Zicht Berlijn	Zicht Amsterd.
7 Dec. 1918	4.76.45	5.45 3/8	nom.	42 1/4
Laagste d. week..	4.76.45	5.45 3/8	nom.	41 7/8
Hoogste " " ..	4.76.50	5.46	nom.	42 1/4
30 Nov. 1918	4.76.45	5.45 3/8	nom.	41 7/8
23 " 1918	4.76.45	5.45 3/8	nom.	41 7/8
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/8

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	18 Nov. 1918	27 Nov. 1918	Tijdsperk		2 Dec. 1918
				28 Nov. 1918	2 Dec. 1918	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 3/4	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8
B. Aires	d.p.gd.pes.	51 3/16	51 9/16	51	52 1/8	51 1/2
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/6 1/2	1/6 3/32	1/6	1/6 1/16	1/6 1/32
Hongkong ..	id. p. \$	3/2 3/4	3/3 1/4	3/3 1/2	3/3 3/4	3/3 3/4
Lissabon	d.p.escudo	32	32	31 1/2	33	32 1/2
Madrid	Peset. p. £	23.95	23.90	23.90	24.00	23.97
Montevideo..	d.p.peso	59	59 1/4	58 3/4	59 3/4	59 1/4
Montreal....	\$ per £	4.85 3/4	4.84 1/4	4.81 3/4	4.84 1/4	4.82
R.d.Janeiro 1)	d.p.milr.	13 1/16	13 1/16	13 5/32	13 3/8	13 3/8
Rome	Lires p. £	30.31	30.31	30.25	30.37 1/2	30.31
Shanghai ..	sh/d.p.tael	5/0 1/2	5/0 1/2	5/1	5/1 1/2	5/1
Singapore ..	id. p. \$	2/4 3/32	2/4 7/32	2/4 1/8	2/4 1/16	2/4 7/32
Valparaiso 1)	d.p.pap.p.	11 3/32	11 3/32	11 7/8	11 3/32	11 3/32
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/3 7/32	2/3 7/32	2/3	2/3 1/4	2/3 1/32

1) Noteeringen op 90 dagen. 2) Noteering van 15 November.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen. te New York

7 Dec. 1918.....	48 7/16	101 1/8
30 Nov. 1918.....	48 3/4	101 1/8
23 " 1918.....	48 3/4	101 1/8
16 " 1918.....	48 3/4	101 1/8
9 " 1918.....	49 3/8	101 1/8
8 Dec. 1917.....	48	84 1/8
9 Dec. 1916.....	86	75 1/4
20 Juli 1914.....	24 13/16	54 1/8

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitenl. Schatkistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 p Ct. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
5 Dec. 1918..	2.456	53.200	70.400	14.765	103.106
28 Nov. 1918..	2.117	53.200	70.400	14.742	101.489
21 " 1918..	2.079	53.200	70.400	14.750	99.173
14 " 1918..	2.545	53.200	70.400	14.672	97.954
7 " 1918..	2.381	53.200	70.400	14.661	97.887

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schatkistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 7 December 1918.

Activa.

Binnenl. Wis-	H.-bk.	f 166.744.655,37 1/2	f 210.203.497,81
sels, Prom.,	B.-bk.	" 2.187.111,92	
enz. in disc.	Ag.sch.	" 41.271.730,51 1/2	
Papier o. h. Buitenl. in			
disconto			
Idem eigen portef.		f 8.622.347,—	
Af: Verkocht maar voor			
de bk. nog niet afgel.		" 8.622.347,—	
Beleeningen			
incl. vrsch.	H.-bk.	f 90.137.791,70 1/2	
in rek.-crt.	B.-bk.	" 6.177.899,20 1/2	
op onderp.	Ag.sch.	" 46.029.706,07 1/2	
		f 142.345.396,98 1/2	
Op Effecten		f 141.829.696,98 1/2	
Op Goederen en Spec.		" 515.700,—	
		" 142.345.396,98 1/2	
Voorschotten a. h. Rijk		" 14.880.686,24 1/2	
Munt en Muntmateriaal			
Munt, Goud		f 76.395.070,—	
Muntmat., Goud		" 615.980.258,67 1/2	
		f 692.375.328,67 1/2	
Munt, Zilver, enz.		" 8.255.794,93 1/2	
Muntmat., Zilver		" —	
		" 700.631.123,61	
Effecten			
Bel. v. h. Res.fonds.		f 4.990.969,32	
id. van 1/2 v. h. kapit.		" 3.865.361,18	
		" 8.856.330,50	
Geb. en Meub. der Bank		" 1.770.000,—	
Diverse rekeningen		" 92.059.164,94 1/2	
		f 1.179.368.547,09 1/2	

Passiva.

Kapitaal		f 20.000.000,—
Reservefonds		" 5.079.402,56 1/2
Bankbiljetten in omloop		" 1.072.359.710,—
Bankassignatiën in omloop		" 1.519.862,30
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk		f —
Van anderen		" 72.288.204,66
		" 72.288.204,66
Diverse rekeningen		" 8.121.367,57 1/2
		f 1.179.368.547,09 1/2
Beschikbaar metaalsaldo		f 470.914.960,86 1/2
Op de basis van 2/3 metaaldekking		" 241.681.405,47 1/2
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop		
dan waartoe de Bank gerechtigd is		" 2.354.574.800,—

Verschillen met den vorigen weekstand:

		<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's			15.084.426,84
Buitenlandsche wissels	632.583,—		
Beleeningen		2.021.194,58	
Goud		1.016.908,73	
Zilver	25.837,96 1/2		
Bankbiljetten		9.804.025,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's	5.987.276,02 1/2		

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
7 Dec. 1918	692.375	8.256	1.072.360	73.808
30 Nov. 1918	693.392	8.230	1.082.164	75.660
23 " 1918	695.415	8.200	1.081.877	96.217
16 " 1918	700.399	8.157	1.109.995	87.919
9 " 1918	700.429	8.128	1.018.395	70.523
2 " 1918	701.453	8.168	1.025.572	61.473
26 Oct. 1918	706.477	8.154	985.317	96.558
19 " 1918	706.635	8.085	990.089	80.717
12 " 1918	707.517	8.065	982.137	73.964
5 " 1918	707.586	8.049	981.217	56.834
28 Sept. 1918	708.708	8.042	971.557	65.637
21 " 1918	706.810	7.997	956.250	77.383
14 " 1918	707.695	7.988	954.057	67.561
8 Dec. 1917	699.508	6.836	867.659	53.834
9 Dec. 1916	584.126	6.855	740.642	37.300
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks			
7 Dec. 1918	210.203	136.800	142.345	470.915	61
30 Nov. 1918	225.288	145.800	144.367	469.579	61
23 " 1918	231.138	146.800	141.874	467.512	60
16 " 1918	208.639	135.800	180.376	468.446	59
9 " 1918	157.375	128.500	120.416	490.242	65
2 " 1918	144.649	115.500	129.546	491.672	65
26 Oct. 1918	142.996	116.500	119.685	497.709	66
19 " 1918	133.696	106.000	119.279	499.995	67
12 " 1918	118.290	91.000	117.106	503.772	68
5 " 1918	110.654	89.000	112.556	507.415	69
28 Sept. 1918	117.418	98.000	112.782	508.671	69
21 " 1918	113.457	94.000	101.081	507.411	69
14 " 1918	99.258	80.000	102.049	510.661	70
8 Dec. 1917	60.520	47.000	94.314	521.142	77
9 Dec. 1916	51.150	30.000	70.303	434.497	76
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	54

1) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financien blijkt, dat uitstonden op:

	30 Nov. 1918	7 Dec. 1918
Aan schatkistpromessen..	f 343.040.000,—	f 324.670.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	" 145.800.000,—	" 136.800.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	" 123.720.000,—	" 140.190.000,—
Aan zilverbons	" 71.561.162,50	" 71.410.436,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
30 Nov. 1918	***	***		289.100
23 " 1918	***	***		283.100
16 " 1918	***	***		281.800
14 Sept. 1918	101.077	13.399	183.701	70.065
7 " 1918	102.247	14.058	183.629	74.756
1 Dec. 1917	85.944	17.167	174.695	57.182
2 Dec. 1916	72.009	23.264	159.566	50.787
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
30 Nov. 1918		166.700		***	61.800	***
23 " 1918		160.800		***	61.100	***
16 " 1918		161.100		***	60.500	***
14 Sept. 1918	8.454	25.328	71.844	19.146	63.893	45
7 " 1918	8.090	24.694	73.808	20.225	64.862	45
1 Dec. 1917	7.204	32.979	70.119	23.800	56.735	44
2 Dec. 1916	6.571	37.684	64.324	10.812	53.292	45
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

SURINAAMSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschbare schulden	Disconto's	Div. rekeningen 1)
5 Oct. 1918	729	1.606 2)	1.219	1.268	234
28 Sept. 1918	896	1.565 3)	1.292	1.247	334
21 " 1918	699	1.500 4)	1.120	1.207	308
14 " 1918	830	1.541 5)	1.065	1.133	169
7 " 1918	816	1.621 6)	960	1.129	168
31 Aug. 1918	792	1.548 7)	1.033	1.149	162
6 Oct. 1917	566	1.239	926	994	827
7 Oct. 1916	668	1.163	685	874	711
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa. 2) Hiervan zilverbons 272 dz. gld. 3) idem 256 dz. gld. 4) idem 247 dz. gld. 5) idem 254 dz. gld. 6) idem 261 dz. gld. 7) idem 250 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
4 Dec. 1918	76.011	67.048	***	***	***
27 Nov. '18	75.846	65.990	296.341.	28.500	275.814
20 " '18	75.171	65.223	295.161	28.500	274.658
13 " '18	74.585	64.937	293.791	28.500	273.032
5 Dec. 1917	57.535	43.728	197.455	28.500	171.176
6 Dec. 1916	55.943	37.858	138.568	28.500	107.268
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekings-percentage 1)
4 Dec. '18	73.544	97.557	26.530	154.199	27.413	15,17
27 Nov. '18	62.630	100.992	30.428	143.749	28.305	16,20
20 " '18	61.788	99.880	29.668	142.673	28.398	16,48
13 " '18	58.596	97.607	30.009	138.704	28.098	16,65
5 Dec. '17	65.913	91.799	36.458	135.639	32.257	18,74
6 Dec. '16	42.188	106.750	58.717	108.946	36.534	21,75
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/2

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daaraan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekings-percentage 1)
30 Nov. 1918	2.328.438	2.308.358	4.004.966	18.609.873	34
23 " 1918	2.328.871	2.308.558	3.756.056	17.905.425	34
15 " 1918	2.571.627	2.550.234	3.363.665	17.454.316	34
7 " 1918	2.578.655	2.550.263	3.187.226	16.959.253	34
30 Nov. 1917	2.539.362	2.405.301	1.056.876	10.622.301	34
30 Nov. 1916	2.534.945	2.518.488	315.832	7.333.660	39
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
30 Nov. 1918	22.133.458	10.682.995	14.112.300	4.001.800
23 " 1918	20.946.600	10.212.256	13.747.100	3.752.900
15 " 1918	21.142.468	10.303.817	13.295.900	3.360.000
7 " 1918	19.443.590	9.325.904	12.911.700	3.277.400
30 Nov. 1917	12.234.223	6.045.318	7.024.600	1.043.800
30 Nov. 1916	8.075.687	3.661.917	2.902.000	305.100
23 Juli 1914	750.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
5 Dec. '18	5.467.629	2.037.108	319.941	***	16.300.000
28 Nov. '18	5.462.095	2.037.108	319.263	1.449.219	17.000.000
21 " '18	5.452.260	2.037.108	318.950	1.492.699	18.300.000
14 " '18	5.447.889	2.037.108	318.847	1.434.652	18.800.000
6 Dec. '17	5.336.295	2.037.108	246.255	736.720	13.000.000
7 Dec. '16	5.054.773	—	311.008	863.400	6.900.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data, als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren.	Rek. Crt. Staat
816.112	1.037.959	1.080.290	29.072.412	2.816.043	31.282	
758.732	1.045.209	846.314	30.191.585	2.964.650	274.496	
801.702	1.050.126	852.548	30.570.710	2.918.106	296.832	
802.074	1.145.150	1.157.840	22.911.782	2.796.256	42.767	
557.983	1.351.181	1.337.339	16.298.007	1.952.914	68.371	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. sald	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Crt. sald
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 " '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 " '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
4 Oct. '18	2.025.434	1.226.685	5.829	51.937	2.431.004
27 Sept. '18	2.020.813	1.207.445	5.829	51.363	2.349.326
20 " '18	2.023.558	1.190.072	5.829	52.481	2.295.031
13 " '18	2.024.559	1.167.218	5.829	53.173	2.245.429
5 Oct. '17	1.438.477	569.576	52.500	48.238	740.916

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekkings-percentage 1)	Percent. Gouddekking circulatie
4 Oct. '18	2.017.023	2.310.308	78.903	49,7	50,5
27 Sept. '18	2.001.821	2.316.557	78.802	48,8	51,4
20 " '18	1.910.178	2.284.107	78.689	51,1	51,9
13 " '18	1.852.997	2.319.390	78.553	52,9	51,9
5 Oct. '17	451.413	1.489.484	61.027	69,2	76,8

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
27 Sept. '18	741	13.253.942	1.209.884	11.411.268	1.458.875
20 " '18	741	13.270.891	1.221.481	11.587.470	1.494.830
13 " '18	734	12.960.674	1.163.163	11.315.598	1.446.947
6 " '18	735	12.999.208	1.192.072	11.368.123	1.461.373
30 Aug. '18	734	12.784.531	1.232.163	11.228.827	1.450.020

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 9 December 1918.

De buitengewone mate van onzekerheid, waarin de gausche wereld zich bevindt met betrekking tot de mogelijkheden van de naaste toekomst, hebben op de internationale beurzen een stemming van nervositeit en van apathie doen ontstaan, die steeds ernstiger vormen begint aan te nemen. Weliswaar maken de beurzen in de landen der Entente-Mogendheden hierop een uitzondering, doch ook daar wegen de omzettingen zich slechts binnen uiterst beperkte grenzen en nergens is er ook slechts eenigszins sprake van optimistische opvattingen. Dit valt zonder twijfel te verklaren uit de onmogelijkheid om eenig perspectief in de actuele ontwikkeling te ontdekken en, moge men al in enkele gevallen in staat zijn, dit wel te doen, steeds staat men voor het geweldige vraagstuk der wereldhuishouding en der wereldpolitiek, waardoor het mogelijk wordt, dat de gebeurtenissen, die zich thans ten Oosten van onze grenzen afspelen, haar invloed ook zullen uitstreken tot buiten het gebied van het voormalige Deutsche Keizerrijk. Het kapitaal, in beleggings-, zoowel als in speculatieve kringen, is hierdoor uiterst schichtig geworden en past bij voorkeur de methode van liquidatie en afwachten toe.

Zooals te begrijpen is, is deze houding het meest markant voor de landen der Centrale Mogendheden. Te Berlijn heeft de beurs gedurende de berichtsperiode een voortdurend dalende lijn te aanschouwen gegeven, waarin alleen eenige afwijking is gekomen, toen aan het einde de beschouwingen omtrent de aanstaande nationale vergadering iets rustiger van toon werden. Ter beurze van Berlijn echter beschouwt men de dezer dagen plaats gevonden hebbende botsing, hoewel op zich zelve ongetwijfeld uiterst betreurenswaardig, als de crisis, welke toch onvermijdelijk was, teneinde tot duidelijker machtsverhoudingen en tot het inzicht in de noodzakelijkheid van de te volgen politiek in de allernaaste dagen te komen. Dit is te meer noodzakelijk, nu het gausche economisch leven dreigt te stokken, als gevolg van de arbeidersmoeilijkheden in de verschillende bedrijven en van de vrees voor socialisatie, waardoor uitbreidingen, verbeteringen, enz., niet, of slechts ten deele, worden ondernomen.

Het sterkst komt dit wel tot uiting in het mijnbedrijf. De productie van steenkolen is tot een minimum gedaald, terwijl de prijzen van het geproduceerde tot ongekende hoogte opgevoerd moeten worden, teneinde althans eenigermate tegemoet te kunnen komen aan de looneischen van de arbeiders en aan het ontzaglijke moeilijke en dure transport. Want ook dit laatste speelt een rol van betekenis in Duitsland, nu een groot aantal wagens en locomotieven ingevolge het wapenstilstandsverdrag is opgeëischt door de geassocieerden en de overblijvende transportmiddelen alle hevig geleden hebben van de overbelasting in de achter ons liggende vier oorlogsjaren.

Deze beide steufactoren van een goed-functioneerend economisch leven, brandstof en transport, zijn derhalve bij onze Oosterburen zeer sterk op den achtergrond gedrongen, hetgeen in alle takken van de nijverheid doorwerkt. En dit, gevoegd bij de steeds durende vrees voor de toekomst, heeft de beurs in de boven reeds gereleveerde stemming gebracht. Weliswaar zijn er enkele fondsen, die sterker door de omstandigheden worden aangetast, dan andere, doch hiervoor zijn dan ook gewoonlijk speciale redenen aan te wijzen. Zoo heeft het feit, dat de chemische industrie hoofdzakelijk in het Westen van Duitsland, derhalve in het bezette gebied, zetelt, de vrees doen ontstaan, dat het regelmatig functioneeren der fabrieken zou worden belemmerd en tevens, dat de machten der Entente in het bezit zouden komen van zeer waardevolle geheimen op het gebied der kleurstoffen-fabricage, waardoor in het bijzonder deze aandelen onder sterk aanbod te lijden hebben gehad. Doch, afgezien van deze uitzondering, was de geheele tendens aan de Berlijnsche beurs toch uiterst lusteloos te noemen. Zelfs geven de enkele gepubliceerde koersen geen juist beeld van de heftige reactie, daar zeer vaak voor vele aandelen geen notering tot stand kon komen, wijl, zelfs tegen zeer sterk verlaagde prijzen, geen koper kon worden gevonden.

De ongeanimeerde stemming werd nog in de hand gewerkt door blanscoverkopen, waartegen juist thans in de Deutsche vakpers wordt gewaarschuwd met het befoog, dat men, zulks doende, de onrust vermeerdert en een anti-sociale daad verricht.

Zooals reeds gezegd, was aan het einde der berichtsperiode de stemming iets verbeterd; van hervatting van groote zaken echter en van een wederopleving van een geanimeerd beursverkeer kan echter vooralsnog niet worden gesproken.

Ook te Weenen is de tendens zeer mat gebleven. De eerste Duitsch-Oostenrijksche leening zal thans worden aangeboden en men hoopt, dat de Minister van Financiën met deze wijze van dekking der behoeften van de Schatkist succes zal hebben. Echter is men op dit punt uiterst sceptisch gestemd, gezien het totaal gebrek aan succes, dat de emissie van het Weensche stadsbestuur heeft aangetoond. Het beleggend kapitaal is ook in de voormalige Dubbel-Monarchie uiterst schichtig geworden. Wellicht kan bij de Duitsch-Oostenrijksche leening eenigszins als stimulanus werken de bepaling, dat de coupures der oude oorlogsleeningen voor een vierde gedeelte der totale inschrijving in betaling gegeven kunnen worden; de grootste bezorgdheid toch wordt nog steeds door de onzekere toekomst der oorlogsleeningen gewekt en op deze wijze heeft men althans de mogelijkheid een deel te verwisselen in een obligatie, waarvan tenminste sommigen zich optimistische voorstellingen scheppen. Ten opzichte van de financiering der oude schulden vinden op dit oogenblik besprekingen tusschen de verschillende staten plaats, waarbij van eenige overeenkomst echter nog niet kan worden gewaagd. Inmiddels verluidt, dat de Regeering te Praag haar besluit heeft herroepen, waarbij bepaald was, dat Tschecho-Slowakische houders van coupons van oorlogsobligaties zich ter verzilvering van hun bezit bij de belastingkantoren kunnen aanmelden. Hiertegenover kan weer worden gesteld, dat het gouvernement te Triëst deze aanmelding tot 25 November had opengesteld, welke termijn wellicht nog voor verlenging vatbaar is.

Inmiddels tracht het publiek tegenover al deze onzekerheid zich zelve te saveeren, door tot een definitieven verkoop der oorlogsobligaties over te gaan, hetgeen echter slechts in enkele gevallen met succes wordt bekroond en dan nog tegen zeer lage prijzen. Tot voor korten tijd maakte men dan ook sterk gebruik van de faculteit, de stukken bij de Staatsbank te beleenen tot den koers van 75 pCt., hetgeen vaak neerkwam op een abandonneeren van het bezit tot dien prijs, wijl het herhaaldelijk is voorgekomen, dat men onder gefingeerde benaming beleeningen afsloot. De Bank had op deze wijze geen enkel verhaal meer op den pandgever en zag zich dus in het bezit gesteld van de beleende stukken tot den koers van 75 pCt. Thans zijn hiertegen maatregelen genomen door afdoende legitimatie te vorderen.

Ook op andere wijze is de onrust onder de bevolking tot uiting gekomen. Bij de Postspaarbank, de drie grootste Weensche spaarbanken en de twaalf grootste Weensche credietbanken zijn de inleggelden en deposito's gedurende October afgenomen met 1155 miljoen Kronen, waarna een totaal bedrag van Kr. 4244,6 miljoen resteerde. De opvragingen hebben derhalve in één enkele maand ongeveer 20 pCt. bedragen.

In de landen der Entente is de stemming natuurlijk wel geheel anders geweest, doch van een bepaald opgewekte tendens kan ook hier niet worden gesproken. Zooals reeds in den aanvang van dit overzicht werd gereleveerd, bestaat ook in deze landen de vrees voor de naaste ontwikkeling der gebeurtenissen, waarbij zich nog sommige factoren van internen aard hebben gevoegd. Zoo was te Londen de factor der verkiezingen van gewicht, terwijl te Parijs meer aandacht werd geschonken aan de speciale Fransche eischen bij de komende vredesconferentie.

Daarentegen werd de markt te Wall Street in beslag genomen door het aanpassingsproces, dat de verschillende takken van industrie thans hebben door te maken. De annulleringen van Regeeringsopdrachten hebben nog geen einde genomen en menige industrie ziet zich voor plotselinge moeilijkheden geplaatst. De stemming te New York is dan ook niet onverdeeld gunstig geweest, met name niet voor de nijverheidssoorten. Spoorwegaanbeelden konden zich in grooter belangstelling verheugen.

Marinewaarden bleven vrijwel onveranderd op eenigszins lager niveau, nu nog niet vast staat, welk gebruik de Trust van de uit den verkoop van een gedeelte harer vloot te ontvangen gelden zal maken.

Ten zont is de stemming voor *staatsfondsen*, wat de binnenlandsche soorten betreft, zeer kalm gebleven. Het algemeen niveau was iets lager, in verband met den eenigszins verhoogden prolongatiekoers en met het vooruitzicht op de thans wel spoedig door te voeren nieuwe Staatsleening. Van de buitenlandsche soorten waren Braziliaansche fondsen gezocht, alsmede Argentijnsche papieren, mede als gevolg van de vraag, die op dit oogenblik in Duitsland naar dergelijke waarden is ontstaan. Russen waren in den aanvang der berichtsperiode sterk gevraagd, in verband met de mededeeling van de „voorloopige Regeering” te Omsk,

dat zij zoo spoedig mogelijk zou overgaan tot hervatting der rentebetaling op de oude Russische Staatsschuld. Langzamerhand echter daalde de belangstelling volkomen, toen men realiseerde, dat de verwezenlijking van dit plan voorloopig wel niet zal kunnen plaats vinden.

De locale markten zijn voor het grootste gedeelte zonder opvallende voorvallen gebleven. Ook aan onze beurs is de stemming van afwachten nog overheerschend. De moeilijkheden, die scheepvaart en industrie wellicht nog dor te maken zullen hebben als gevolg van de stagnatie der Duitse kolenaanvoeren, worden niet te licht opgevat, terwijl de algemeene politieke toestand eveneens niet al te optimistisch wordt beoordeeld. Vooral de aanvankelijke mededeelingen omtrent wrijving met de Chineesche en Siameesche overheden, alsmede die omtrent annexionistische bedoelingen in sommige Belgische kringen en betreffende een lichte ontstemming in de landen der Entente in verband met het doortrekken der Duitse troepen door Limburg, hebben op sommige dagen de markt sterk verontrust, zoodat verschillende fondsen gevoelige reacties te aanschouwen hebben gegeven. Inmiddels echter is deze stemming weder vrijwel verdwenen, zoodat het slot der berichtperiode een flink herstel te aanschouwen heeft kunnen geven.

	3 Dec.	6 Dec.	9 Dec.	Rijzing of daling.
4 1/2 % Ned. W. Sch. 1916	89 1/4	89	88 9/16	- 1 1/16
4 % " " " 1916	82 1/4	82 1/8	82	- 1/4
3 1/2 % " " "	69 15/16	70	70	+ 1/16
3 % " " "	64 1/8	63 3/8	62 11/16	- 1 7/16
2 1/2 % Cert. N. W. S.	54 11/16	54 9/16	54 7/8	+ 3/16
5 % Oost-Indië 1915	94 1/8	94 1/8	94 1/4	+ 1/8
4 % Hongarije Goud	36	37	35	- 1
4 % Oostenr. Kronrente	28 23/32	27 5/16	26 1/2	- 2 7/32
5 % Rusland 1906	42 7/8	41 1/16	41 1/16	- 1 13/16
4 1/2 % Iwangerod Dombr...	37	37	37	
4 % Rusland Cons. 1880..	35 15/16	33 7/8	33 1/16	- 2 7/8
4 % Rusl. bij Hope & Co...	37	35	34 3/16	- 2 13/16
4 % Servië 1895	51 1/2	51	50	- 1 1/2
4 1/2 % China Goud 1898 ..	65 1/8	65 1/8	65 1/8	
4 % Japan 1899	51	51	51	
4 % Argentinië Buitenl..	64 7/8	64 7/8	59	- 5 7/8
5 % Brazilië 1895	70 1/2	70 7/8	70 1/4	- 1/4
5 % " " 1913	64	64	64	

Voor al *scheepvaartwaarden* konden juist heden krachtig monteeren. Het is echter voor een goed opmerker ter beurze opvallend te zien, welke geringe orders het publiek feitelijk geeft. Het grootste gedeelte van de omzetten wordt teweeggebracht door den beroepshandel, waardoor het dan ook te verklaren is, dat zoo weinig teekening in de markt wordt gevonden. Vaak is het slot op den eenen dag zeer geanimeerd, met zelfs een voortzetting van deze tendens na den officiëlen beurstijd, terwijl toch, zonder eenige aannemelijke reden, de stemming op den volgende dag juist tegenovergesteld is. Wat *scheepvaartwaarden* betreft, konden de courante soorten zich vrij goed handhaven; de minder verhandelde echter, als aandelen Java-China-Japan, hebben in het midden der week een gevoelig verlies aangetoond.

	3 Dec.	6 Dec.	9 Dec.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	392 1/2	371 1/4	385	- 7 1/2
" " " gem. eig.	378	360	373 1/2	- 4 1/2
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij ..	275	275	275	
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	172	172	165	- 7
Hollandsche Stoomboot-Mij..	209	192	201 1/2	- 7 1/2
Java-China-Japan-Lijn	289	270 1/2	282	- 7
Kon. Hollandsche Lloyd ..	172 3/4	162	168 5/8	- 4 1/8
Kon. Ned. Stomb.-Mij.	236	219	227 1/2	- 8 1/2
Kon. Paketvaart-Mij.	243 1/2	229	235 1/4	- 8 1/4
Maatschappij Zeevaart	316	307	303	- 13
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	249	236 1/2	242 1/2	- 6 1/2
Nievelt Goudriaan	462 1/2	440	451 1/2	- 11
Rotterdamsche Lloyd.	282 1/2	270 1/2	276 1/4	- 6 1/4
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg“	346	346	346	
" " „Nederland“ ..	280	264 1/2	272	- 8
" " „Noordzee“ ..	201 1/2	190 1/2	195	- 6 1/2
" " „Oostzee“	358	358	358	

Van *binnenlandsche industriele aandelen* reageerden zeer scherp aandelen Oliefabrieken Insulinde, in verband met de aangekondigde emissie van f 5.000.000 nieuwe aandelen tot den koers van 175 pCt. Ook de claims konden zich op het aanvankelijk peil niet handhaven.

In verband met den algemeen gedrukten toestand waren ook *petroleumwaarden* voorbijgaand aangeboden. Spoedig echter deed zich hier een herstel voor, waardoor aandelen Koninklijke en, in navolging hiervan, ook aandelen Geconsoleerde, een gedeelte van het verlies konden inhalen.

Voor *tabakswaarden* bestond geen belangstelling. Van *rubbersoorten* ging practisch alleen iets om in aandelen Rubber-Cultuur-Mij. „Amsterdam“, die de algemeene lijn volgden en de berichtperiode in vaste stemming verlieten. *Cultuurwaarden* bleven op vrijwel dezelfde hoogte, bij zeer beperkte omzetten.

	3 Dec.	6 Dec.	9 Dec.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	184 3/4	183	183	- 1 1/4
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	173 1/4	169 1/4	168	- 5 1/8
Rotterd. Bankvereniging ..	140	138 3/4	138	- 2
Amst. Superfosfaatfabriek..	161 1/2	161 1/2	161 1/2	
Van Berkel's Patent	135	131	131	- 4
Insulinde Oliefabriek.	219 1/4	205	201 1/8	- 18 1/8
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	102	101 3/4	101 9/16	- 7/16
Ned. Scheepsbouw-Mij.	171 1/4	172 1/2	171 1/4	
Philips' Gloeilampenfabriek	380	380	380	
R. S. Stokvis & Zonen ...	466 1/2	439	454	- 12 1/2
Vereenigde Blikfabrieken ..	135	135	134 1/2	- 1/2
Compania Mercantil Argent.	216 3/4	210	213	- 3 3/4
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	141 1/4	135 3/4	139 1/8	- 2 1/8
Handelsver. Amsterdam ...	373 1/2	261 1/4	369 1/2	- 4
Holl. Transatl. Handelsver.	140	122	124	- 16
Linde Teves & Stokvis	207	200	203	- 4
Van Nierop & Co's Handel-Mij	171	162	165	- 6
Tels & Co's Handel-Mij	156	154 3/4	149 1/2	- 6 1/2
Gecons. Holl. Petroleum-Mij	228 1/4	217 1/4	222 1/4	- 6
Kon. Petroleum-Mij.	418 1/2	407	413	- 5 1/2
Orion Petroleum-Mij.	95 1/2	95 1/2	-	
Steaua Romana Petr.-Mij ..	166 3/4	157 1/2	158	- 8 3/4
Amsterdam-Rubber-Mij.	174 1/2	166 3/8	171 1/2	- 3
Nederl.-Rubber-Mij.	102 2/5	99 1/2	101 1/4	- 1 3/8
Oost-Java-Rubber-Mij.	215	208 1/4	206 1/4	- 8 1/2
Deli-Maatschappij	483	469	468	- 15
Medan-Tabak-Maatschappij..	208	197	205 1/4	- 2 3/4
Senembah-Maatschappij	447	425	431	- 16

De *Amerikaansche markt* werd verwaarloosd, mede tengevolge van het feit, dat de slotkoersen van New York op enkele dagen niet des morgens bekend waren, zoodat de provincie niet vóór den aanvang van den beurstijd in kennis kon worden gesteld van de tendens te Wallstreet. Toch vonden nog vrij groote omzetten plaats in Marinewaarden, vooral in de eerste dagen der vorige week.

	3 Dec.	6 Dec.	9 Dec.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	73 1/8	73 1/4	73 3/4	+ 1/8
Anaconda Copper	144 13/16	140 1/16	138 1/2	- 6 1/16
Un. States Steel Corp.	87 15/16	87 3/16	88 3/16	+ 3/8
Atchison Topeka	93 3/8	92	92	- 1 1/8
Southern Pacific	94 1/2	93 1/2	94 3/8	- 1/8
Union Pacific	133	133 1/16	133	
Int. Merc. Marine afgest.	30 25/32	28 3/4	29 9/16	- 1 7/32
" " " " " prefs.	118 3/8	114	115 1/2	- 2 7/8

De *geldmarkt* is nog steeds niet al te ruim geworden, met een voortdurende neiging tot stijging; de prolongatiekoers stelde zich op ongeveer 4 à 4 1/2 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

9 December 1918.

De uitzaaï in Noord-Amerika van wintertarwe is aannemelijk groter dan verleden jaar en bij gemiddelde weersomstandigheden zullen de Vereenigde Staten gemakkelijk een record-tarweoogst voortbrengen. In verschillende kringen in de Staten maakt men zich ongerust over de groote hoeveelheden tarwe, waarover men aan het eind van dezen zomer waarschijnlijk beschikken zal, of het wel mogelijk zal zijn afzet voor zulke enorme kwantiteiten te vinden. Tevens vraagt men zich af of de toename van de tarweteelt niet ten koste is gekomen van de teelt van voedergranen, wat dan ten slotte een schaarschte aan vetten tengevolge zou hebben. De laatste berichten melden reeds, dat de Regering den verdere uitzaaï van tarwe niet aanmoedigde, doch, zooals terecht wordt opgemerkt, de wintertarwe is reeds in den grond, dus daarvoor kan dit moeilijk gelden, terwijl wat de zomertarwe betreft, het moeilijk aan te nemen is, dat de boeren minder zullen uitzaaïen, dan zij zich hebben voorgenoemen, zoolang hun voor de tarwe een hooge prijs wordt gegarandeerd en zulke garantie voor de andere granen ontbreekt. Tot nog toe zijn de weersomstandigheden voor de wintertarwe in Noord-Amerika gunstig geweest en ook in Europa heeft men daaromtrent niet te klagen, doch tengevolge van het natte najaar hebben de veldwerkzaamheden in West-Europa ca. een maand ver-

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe	Mais	Haver	Tarwe	Mais	Lijnzaad
	Dec.	Dec.	Dec.	Dec.	Dec.	Febr.
7 Dec. '18	226	132	72 ³ / ₄	12,15	5,80	19,25
30 Nov. '18	226	127 ¹ / ₄	72 ⁷ / ₈	12,—	5,60	19,40
7 Dec. '17	220	124	72 ⁷ / ₈	12,25 ³)	8,10	15,35
7 Dec. '16	168 ¹ / ₄	92 ¹ / ₄	53 ³ / ₈	12,85 ³)	8,60	24,20
7 Dec. '15	116 ³ / ₄	68 ¹ / ₄	43 ¹ / ₄	9,30 ³)	4,75	11,20
20 Juli '14	82 ¹)	56 ³ / ₈ ¹)	36 ¹ / ₂ ¹)	9,40 ³)	5,38 ³)	13,70 ³)

¹) per Dec. ²) per Sept. ³) per Jan.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	9 Dec. 1918	2 Dec. 1918	9 Dec. 1917
Tarwe (inlandsche)	25,— ¹)	25,— ¹)	—
Rogge (70 Kg. natuur gew.)	28,50 ¹)	28,50 ¹)	—
Mais (La Plata)	—	—	380,— ¹)
Gerst (60 Kg. natuur gew.)	20,— ¹)	20,— ¹)	—
Haver (inlandsche)	23,— ¹)	23,— ¹)	—
Lijnkoeken (Noord-Amérika van La Plata-zaad)	35,— ¹)	35,— ¹)	26,— ¹)
Lijnzaad (inlandsch)	40,— ¹)	40,— ¹)	—

¹) Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	1—7 Dec. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Ooreenk. t/jdoak 1917	1—7 Dec. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Ooreenk. t/jdoak 1917	1918	1917
Tarwe	—	16.204	253.376	—	2.920	38.227	19.124	291.603
Rogge	—	—	8.465	—	—	—	—	8.465
Boekweit	—	—	2.314	—	—	—	—	2.314
Mais	—	—	114.637	—	4.590	80.134	4.590	194.771
Gerst	—	—	30.600	—	—	11.886	—	42.486
Haver	—	—	12.399	—	—	27.269	—	39.668
Lijnzaad	—	—	8.322	—	—	7.560	—	15.882
Lijnkoek	—	—	34.078	—	—	27.985	—	62.063
Tarwemeel	—	756	19.988	—	6.068	3.051	6.824	23.039
Andere meelsoorten	—	19.716	—	—	4.286	—	24.002	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	3.926	382.529	428.198	—	—	—	382.529	428.198
Mais	2.480	92.671	28.629	—	—	—	92.671	28.629
Rogge	—	5.174	13.738	—	—	—	5.174	13.738
Tarwemeel	—	68.918	6.962	—	8.807	—	77.725	6.962
Gerst	2.469	28.139	667	—	—	—	28.139	667
Andere meelsoorten	—	43.254	—	—	9.510	—	52.764	—

traging ondervonden. Men mag aannemen, dat in het voorjaar in sommige streken van Frankrijk en België de uitzaai van zomergranen nog belangrijk zal zijn.

In Argentinië is de oogst van tarwe en lijnzaad begonnen. Voornamelijk uit de provincie Entre Rios wordt veel regen gemeld, hetgeen natuurlijk in deze periode zeer naideelig is. De berichten uit de andere streken zijn evenwel zeer gunstig. Deze regen komt weer ten goede van den maïsoogst, waarover de berichten in het algemeen gunstig luiden.

De aanvoeren van tarwe zijn in Noord-Amerika nog van vrij grooten omvang, doch niettegenstaande dat is de zichtbare voorraad sterk verminderd, gedeeltelijk het gevolg van toenemenden export. Toch kan dit laatste de vermindering van den zichtbaren voorraad niet geheel verklaren en moet deze andere oorzaken hebben. In ieder geval zal de vermindering van den zichtbaren voorraad niet beteekenen, dat de hoeveelheid, waarmede de zichtbare voorraad verminderd is, ook werkelijk verbruikt is.

De aanvoeren van maïs, in de Westelijke plaatsen der Vereenigde Staten, zijn de laatste dagen zoo klein geweest, dat dit waarschijnlijk moet worden toegeschreven aan een vervoerverbod. Het verbruik van maïs in Noord-Amerika is ontegenzeggelijk zeer groot, dank zij den minimumprijs voor varkens, die het meesten zeer heeft bevorderd. De aanvoer van varkens is in de laatste maanden van dien aard geweest, dat de minimumprijzen niet te handhaven waren en de markt vaak daaronder zakte. Uit vakkringen wordt op een afschaffing van den minimumprijz aangedrongen, doch men schijnt toch voor de maand November nog zijn toevlucht daartoe genomen te hebben.

De prijzen van maïs zijn zoowel in Noord- als Zuid-Amerika tamelijk vast geweest, in Noord-Amerika voornamelijk in verband met de kleine aanvoeren, in Argentinië op de verwachting van spoedig grootere verscheppingen.

In de positie van gerst en haver is niet veel verandering gekomen, behalve dat het brouwen van bier nu definitief verboden is in de Vereenigde Staten. Californië maakt zich ongerust over zijn zeer grooten oogst van brouwergerst, doch men neemt aan, dat deze verbruikt zal worden voor voederdoeleinden. De vraag daarvoor is tot heden evenwel niet groot geweest.

De vrachtcijfers zijn door de Engelsche Regeering op drastische wijze verlaagd; in sommige gevallen zijn ze verlaagd tot minder dan een vierde. Van grooter belang is evenwel

of ook de hoeveelheid ruimte, die ter beschikking is, eenigszins voldoende zal zijn om aan de vraag te voldoen.

Nederland. De toestand voor ons land is in de afgelopen week niet veranderd. De belading der graanschepen in Noord-Amerika is blijkbaar niet vlot in zijn werk gegaan, daar nog geen berichten van vertrek der graanladings ons bereikt hebben. Verschillende stoomschepen zijn evenwel van New York naar andere havens vertrokken om daar graan te laden.

RUBBER.

De stemming in de afgelopen week was over het algemeen kalm, in verband waarmede ook de prijzen terugliepen. Het slot is wel iets vaster, de noteringen zijn als volgt:

Prima Crêpe loco	2/3 ³ / ₄	einde vorige week	2/5
" " Jan./Maart.	2/3 ³ / ₄		2/4 ¹ / ₄
" " April/Juni	2/3 ³ / ₄		2/4 ¹ / ₄
" " Juli/Dec.	2/3 ³ / ₄		
Hard cure fine Para	2/9 ¹ / ₂		2/10 ¹ / ₄

SUIKER.

De achterstand bij het rooien der bieten in Duitschland blijft aanhouden. In verband met de moeilijkheden, die de fabrikanten thans ondervinden, waardoor de kostprijzen van de suiker aanmerkelijk verhoogd wordt, dringen de fabrieken aan op verhooging van den ruwsuikerprijs.

In Frankrijk zijn de klachten over ongunstige oogstresultaten algemeen.

De voorraden in de drie voornaamste Britsche havens bedroegen op 30 November:

	1918	1917	1916
Londen	174.965	65.424	44.548 tons
Liverpool	68.174	63.007	129 "
Clyde	60.656	26.447	11.055 "
Totaal	303.795	154.878	55.732 tons

Op Java vonden verdere afdoeningen plaats van witte suiker op basis van f 13.— eerste kosten, daarna verhoogde de Producenten-Vereeniging de limite op f 13¹/₂. Van Muscovados uit den volgenden oogst werden ongeveer 50.000 tons verkocht tot f 12¹/₄ eerste kosten. Uit den ditjarigen oogst zijn thans nog onverkocht bij de Producenten-Vereeniging 1¹/₂ miljoen picols Superieur en 3¹/₂ miljoen picols No. 16 en h. De einde October nog niet afgeschepte voorraad suiker wordt op 24 miljoen picols getaxeerd, zoodat

vermoedelijk zeer groote kwantiteiten in handen van speculanten zijn geraakt.

In Natal wordt de oogst van dit jaar op 140 à 150.000 tons getaxeerd tegen eene opbrengst van ongeveer 115.000 tons in elk der beide voorafgaande jaren.

Cuba-statistiek:	1918	1917	1916	
Oogst.....	3.446.083	3.023.720	3.007.913	tons
Export d. w. van 26 Oct. tot 2 Nov.....	14.391	3.450	35.389	„
Totaal v. 1 Jan.-30 Sept.	2.821.977	2.802.568	2.615.524	„
Exp. U. K. 1 Jan.-2 Nov	867.042	802.724	524.142	„
„ Frankr.	36.498	89.870	143.205	„
Totaal voorraad 4 Nov..	273.191	28.042	111.504	„

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 14 November 1918.

Door de gunstige berichten betreffende het sluiten van den Wapenstilstand is de Liverpool-katoenmarkt sedert Zaterdag j.l. gesloten geweest en hebben prijzen heden na de opening het voorbeeld van Amerika gevolgd, zoodat de noteringen dan ook vrij belangrijk lager zijn. Het vierde Ginnere-rapport, dat deze week gepubliceerd is, geeft een geginde hoeveelheid van 7.793.000 Balen aan, tegen 7.185.000 Balen verleden jaar en 8.624.000 Balen in 1916. Deze cijfers werden vrij bullish beschouwd, doch hadden geen invloed op de markt. De laatste berichten van Alexandrië melden, dat in de Delta de eerste en tweede pluk een betere opbrengst gaven dan verleden jaar, maar dat de derde pluk wel zal tegenvallen. In Boven-Egypte en Fayoum zijn de eerste en tweede pluk minder dan verleden jaar. De totaal-oogst wordt getaxeerd op 5.000.000 cantars of ongeveer hetzelfde van verleden jaar.

De garenmarkt is de geheele week gesloten geweest, zoodat daarvan niets nieuws valt te vermelden.

De doek-markt is bijzonder kalm en sedert het sluiten van den Wapenstilstand zijn er geen nieuwe zaken gedaan. Zowel fabrikanten als handelaren wachten liever de markt eens af en men verwacht geen opleving in zaken voordat werkelijk de vrede getekend is.

Loco	7 Nov. 14 Nov.	7 Nov. 14 Nov.
Liverpool-noteringen	T.T. op Indië	1/6 1/6
F.G.F. Sakellaridis 29.40	T.T. op Hongkong	3/3 3/4 3/2
G.F. No. 1 Oomra 17.90	T.T. op Shanghai	5/1 1/2 5/0

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	9 Dec. '18	2 Dec. '18	25 Nov. '18	10 Dec. '17	9 Dec. '16
New York voor Middling ..	29,15 c	28,10 c ¹⁾	29,75 c	30,35 c	18,75 c
New Orleans voor Middling	28,50 c	28,75 c	29,75 c	28,50 c	19,63 c
Liverp. v. Good Midd. Texas ..	22,08 d	22,17 d	22,48 d	22,52 d ²⁾	12,05 d ³⁾

¹⁾ 30 Nov. '18 ²⁾ Good Middling Amer. ³⁾ 8 Dec. '16 Middling Amer.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18 tot 6 Dec. '18	Ooereenkomstige perioden	
		1917	1916
Ontvangsten Gûlf-Havens..	2302	1703	2754
„ Atlant. Havens		1341	1580
Uitvoer naar Gr. Brittannië		1073	1266
„ „ 't Vasteland.	1441	618	1052
„ „ Japan etc...		65	228
Voorraden in duizendtallen	6 Dec. '18	6 Dec. '17	6 Dec. '16
Amerik. havens.....	1395	1271	1570
Binnenland.....	1233	1102	1313
New York.....	?	144	143
New Orleans.....	?	303	446
Liverpool.....	282 ¹⁾	414	701

¹⁾ 7 December '18.

WOL.

De zaken op de Zuid-Amerikaansche markten zijn zeer kalm geworden en de prijzen 10 % teruggelopen. De voorraden bedragen: 12.000 bu. te Montevideo 40.000 bu. te Buenos-Aires.

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	IJzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Loed	Zink
9 Dec. 1918..	nom.	122.-/-	275.-/-	40.10/-	52.-/-
2 „ 1918..	nom.	122.-/-	275.-/-	40.10/-	52.-/-
7 Dec. 1917..	nom.	110.5/-	293.12/6	30.-/-	52.-/-
8 Dec. 1916..	nom.	152.-/-	185.17/6	30.10/-	58.-/-
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

7 December 1918. Over de afgelopen week kwamen geen scheepvaart berichten binnen.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
2/7 Dec. 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
25/30 Nov. 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
3/8 Dec. 1917	—	—	—	45/-	—	145/-
4/9 Dec. 1916	—	—	f 18,-	24/-	f 90,-	137/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rotterdam	Rotterdam	Gothenburg
2/7 Dec. 1918	54/-	—	—	—	f 15	—
25/30 Nov. 1918	54/-	—	—	70/-	„ 15	Kr. 52 1/4
3/8 Dec. 1917	69/-	101/3	200/-	130/-	„ 32.50	„ 190
4/9 Dec. 1916	34/-	59/6	80/-	56/-	„ 8,-	„ 32
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chill West Europa (salpeter)
2/7 Decemb. 1918....	—	—	—	—
25/30 Novemb. 1918....	275/-	500/-	—	190/-
3/8 Decemb. 1917....	260/-	550/-	—	190/-
4/9 Decemb. 1916....	230/-	240/-	—	135/- ¹⁾
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per Zeilschip.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

RIJNVAART.

Week van 2 tot 9 December 1918.

In de afgelopen week werd voortgegaan met het huren van schepen in daghuur voor het vervoer van krijgsgesvangenen van Emmerik en Wesel naar Rotterdam, Dordrecht, Antwerpen en Sas van Gent. Verder hadden te Rotterdam geen bevrachtingen plaats.

In de Ruhrhavens werd weinig scheepsruimte voor het vervoer van kolen naar den Bovenrijn aangenomen, dit als gevolg van de nog steeds voortdurende stakingen in de kolennijven, waardoor de productie zeer gering is. De scheepsvracht bedroeg Mk. 4,- per ton naar Mannheim, terwijl het sleeploon 22/24 pf. per Centner bleef.

In het begin van de week was het water wassende, thans is het echter weder vallende, waardoor slechts zeer vlot gaande sleepbooten naar den Bovenrijn kunnen varen.

Voorts ondervond de vaart zeer veel moeilijkheden doordat in de verschillende plaatsen, welke door de Franschen en Belgen bezet zijn, de scheepvaart is stilgelegd in afwachting van nader te treffen overeenkomsten. Dit geldt niet alleen voor Duitsche schepen, doch ook Nederlandsche schepen worden vastgehouden. Het is te wenschen, dat spoedig een oplossing wordt gevonden, waardoor de scheepvaart weder onbelemmerd zal kunnen worden uitgeoefend.

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage - Utrecht

Maandstaat op 30 November 1918

DEBET

Aandeelhouders nog te storten	f 1.784.700,—	
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen;		
B. W. BLIJDENSTEIN Jr., te Enschede;		
LEDEBOER & Co., te Almelo, f 7.892.187,50, waarvan in		
geld gestort	6.342.187,50	
Deelneming in bevrinde Bankinstellingen f 5.020.579,98, waarvan		
in geld gestort	3.550.079,98	
		f 11.676.967,48
Fondsen van Aandeelhouders		
te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht		31.648.000,—
Fondsen door ons gedeponoord voor rekening van bevrinde		
instellingen		5.020.500,—
Kassa, Wissels en Coupons		42.462.275,15½
Nederlandsche Staatsleeningen en Ned.-Indische leening		363.676,98
Nederlandsche Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen		49.154.564,84
Saldo's bij Bankiers:		
beschikbaar voor eigen gebruik	f 2.121.311,39½	
voor rekening van derden	23.548.542,58	
gereserveerd voor geopende credieten	2.236.764,44	
		27.906.618,41½
Prolongatiën gegeven		9.911.885,—
Eigen Fondsen en Syndicaten		3.036.096,25½
Credietvereniging	f 28.869.179,71	
Af: loopende Promessen	2.000.000,—	
		26.809.170,71
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldo's Rek. Crt. f 40.116.785,50½		
Af: loopende Promessen	1.460.000,—	
		38.656.785,50½
Voorschotten op Consignatiën		134.641,40
Gebouwen en Safe Deposit		2.672.415,96½
Daggeldleeningen		1.992.000,—
Totaal	f 251.505.666,70½	

CREDIT

Kapitaal	f 21.952.000,—	
Reservefondsen	8.199.877,—	
Waarborgfonds Credietvereniging	3.225.372,50	
Reserve Credietvereniging	2.775.226,79	
		f 36.152.476,20
Zieken- en Pensioenfondsen		234.792,20½
Aandeelhouders voor gedeponoerde fondsen		
als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f 1.784.700,—	
in Leendepôt	34.883.800,—	
		36.668.500,—
Deposito's		43.240.348,78
Prolongatie-Deposito's		1.585.400,—
Saldo te ontvangen en te leveren fondsen		700.683,68½
Saldo's Rekeningen-Courant	f 85.949.689,60	
" " " voor gelden in het Buitenland ..	23.548.542,58	
" " " Credietvereniging	8.404.094,17½	
		117.902.326,35½
Daggeld en Beleeningen		3.400.000,—
Kassiers te Amsterdam		8.560,42½
Te betalen Wissels		8.452.899,57
Diverse Rekeningen		3.159.679,39½
Totaal	f 251.505.666,70½	

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM
Telefoon 3600

's-GRAVENHAGE
Telefoon H 280, 300

GRONINGEN
Telefoon 1555

AMSTERDAM
Telefoon N 5580

LEEWARDEN

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.
PROSPECTUS GRATIS.

NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK

HEERENGRACHT 495, AMSTERDAM

5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven)
Gecertificeerd door de Centrale Trust-Compagnie

Verkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—
op elk goed effectenkantoor

GEBROEDERS CHABOT

ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Ver-
koop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e. a. verzekeringen
van elken aard.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde Passagiers- en
Vrachtdienst met nieuwe,
moderne post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

CORUÑA, VIGO, LISSABON, LAS PALMAS.

Internationale
Bank
voor
zakelijken waarborg
te Groningen.
5% pandbrieven
TOT DEN
KOERS VAN 97%

IB

PRACTISCH EFFECTENBOEK

Prijs f 1,25

NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ, R'DAM

A. SAJET

ACCOUNTANT :: LEERAAR BOEKHOUDEN M.O.
Lid van de „Ned. Broederschap van Accountants”

Kazernestraat 10, Amsterdam, Tel. N 7603

Administratie :: Contrôle :: Belastingzaken

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

KAPITAAL EN RESERVEN f 5.500.000,—

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 pCt.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

GEBR. VAN UDEN

ROTTERDAM - AMSTERDAM - ZAANDAM

Reeders en Cargadoors
Bevrachtingsagenten - Expeditieus
KOOP en VERKOOP VAN SCHEPEN
Telegram-Adres: „VANUDEN”

UNIE BANK

voor
Nederland en Koloniën
AMSTERDAM

Agentschappen in Indië:
BATAVIA, SOERABAYA,
BANDOENG,
MEDAN EN WELTEVREDEN

Agentschap in Nederland:
TILBURG

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP OLIEFABRIEKEN INSULINDE

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

KAPITAAL f15.000.000,—

verdeeld in 15000 Aandeelen
groot f1000,— waarvan 10000 Aandeelen geplaatst en volgestort.

Uitgifte van 5000 Aandeelen

van f1000,— elk, aan toonder, tot den koers van 175 pCt.,
niet deeleud in de winst over boekjaar 1918.

(UITSLUITEND VOOR AANDEELHOUDERS.)

De ondergeteekende bericht, dat zij tot

DONDERDAG 12 DECEMBER 1918,

des namiddags 4 uur,

inschrijvingen zal aannemen op bovengenoemde 5000 Aandeelen in de Naamlooze Vennootschap OLIEFABRIEKEN INSULINDE, bij hare kantoren te AMSTERDAM en te 's-GRAVENHAGE, waar Prospectussen en Inschrijvingsbiljetten verkrijgbaar zijn.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK.

AMSTERDAM, 6 December 1918.

NEDERLANDSCHE BANK VOOR ZUID-AFRIKA

LONDON AMSTERDAM PRETORIA

389 KEIZERSGRACHT TELEF. NOORD 85

CORRESPONDENTEN EN AGENTEN IN ALLE BANKPLAATSEN
IN ZUID-, OOST- EN WEST-AFRIKA

OVERMAKEN VAN GELD PER KABEL EN PER BRIEF
FINANCIERING VAN EXPORT EN ALLE ANDERE BANKZAKEN

Wm H. MÜLLER & Co.

REEDERS EN KOOPLIEDEN

HOOFDKANTOOR: 's-GRAVENHAGE

HOLLAND-AMERIKA LIJN

GEREGELDE AFVAARTEN TUSSEN

ROTTERDAM en NEW YORK, BOSTON, PHILADELPHIA,
BALTIMORE, NEWPORT NEWS, NORFOLK, SAVANNAH,
NEW ORLEANS, CUBA, MEXICO en NEW YORK-JAVA.

Voor inlichtingen wende men zich tot de

HOLLAND-AMERIKA LIJN, WILHELMINAKADE, ROTTERDAM

Scheepvaart- en Steenkolen-Maatschappij — Rotterdam

Filialen: AMSTERDAM — IJMUIDEN — LEEUWARDEN — HARLINGEN

ENGELSCH STEENKOLEN

GEREGELDE LIJNEN VICE-VERSA:

ROTTERDAM—LONDON; ROTTERDAM—HULL/GOOLE; ROTTERDAM—NEWCASTLE;
ROTTERDAM—LEITH

VAN RIJN & Co
UTRECHT — POSTBUS 40

*EENIGE FABRIKANTEN
VAN DE UTRECHTSCHÉ*

FIJNE TAFELMOSTERD

P. Clos & Leembruggen

LEIDEN

Opgericht 1 Mei 1766

Tel. Intercomm. 370
Telegr.-Adres: CLOS

Sajetten en Wollen
Garens voor Hand-
en Machinebreien

R. S. STOKVIS & ZONEN Ltd - ROTTERDAM

WESTZEEDIJK 594

Groote voorraden van artikelen op industriëel gebied

De Erven de Wed. J. van Nelle

ROTTERDAM

Tabaks- en Sigarenfabrieken
Koffiebranderij - Theehandel

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

ANNO 1616

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

BLAAUWHOEDENVEEM - VRIESSEVEEM

AMSTERDAM

ROTTERDAM

ANTWERPEN

EXPEDITEURS

MAATSCHAPPELIJK

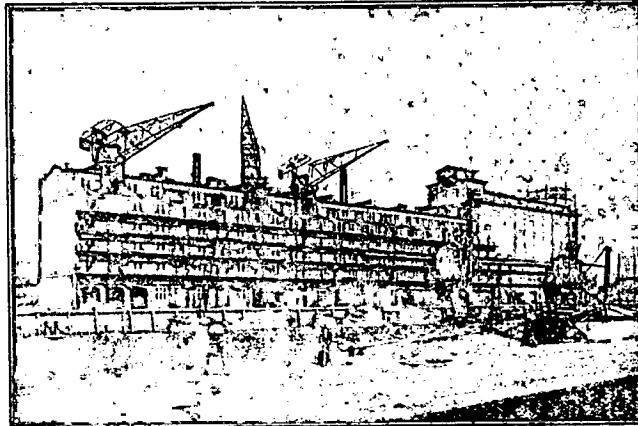
KAPITAAL:

f 10.000.000,—

EXPEDITIE

IN- EN UITKLARING

ASSURANTIE

RESERVE-

FONDSEN:

f 1.639.297,15½

RUBBER-

ETABLISSEMENT

KINA-ETABLISSEMENT

PAKHUIS EN SILO-GEBOUW „ST. JOB“, ROTTERDAM

BEËDIGDE WEGERS EN METERS

BEWARING VAN KOOPMANSGOEDEREN TEGEN UITGIFTE VAN
„CEDULLEN AAN TOONDER”

WELKE LEVERBAAR EN BELEENBAAR ZIJN

MODERNE KOEL- EN VRIESINRICHTINGEN TE AMSTERDAM EN ROTTERDAM VOOR HET OP LAGE
 TEMPERATUREN BEWAREN VAN AAN SPOEDIG BEDERF ONDERHEVIGE LEVENSMIDDELEN EN HANDELSWAREN.

CORRESPONDENTEN:

TE LONDEN: BRITISH BLAAUWHOEDENVEEM, LTD., 1 MINCING LANE, E.C.

BIJKANTOOR TE LIVERPOOL.

IN NED. INDIË: „HET INDISCHE VEEM” EN „DE SCHEEPSAGENTUUR”, BATAVIA, ENZ.

DELFT

J. C. GOUDRIAAN'S
INDUSTRIE-EN EXPORT-MIJ

.MOTORLOCOMOTIEVEN
TRANSPORTWAGENS
VOOR ALLE DOELEINDEN

AANLEG VAN
FABRIEKSSPOOR

- SPOORWEGMATERIEEL -

DIRKZWAGER'S SCHEEPSAGENTUUR

MAASSLUIJ EN HOEK VAN HOLLAND

Belasten zich met het rapporteeren van schepen en het behandelen van scheepszaken op den Nieuwen Waterweg

NIEUWE BERGING-MAATSCHAPPIJ
MAASSLUIJ

Contracteeren voor het bergen van gezonken schepen en ladingen, op de rivieren en buitengaats; belasten zich met het instellen van duikeronderzoek, enz. enz.

DE SPAARNE-BANK
HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 1.184.000,—

REKENING-COURANT, CREDIETEN, INCASSEERINGEN, ASSURANTIËN, WISSELS, EFFECTEN, COUPONS, PROLONGATIËN, DEPOSITO'S, ENZ.

MARX & Co's BANK ROTTERDAM, Zuidblaak 56
's-GRAVENHAGE, Kneuterdijk 13

KAPITAAL f 10.000.000,— VOLGESTORT

Directie: P. J. VAN OMMEREN, Jhr. D. F. REUHLIN, S. S. BOSMAN JR.

Raad van Commissarissen: Mr. J. A. LOEFF, J. RIJPPERDA WIERDSMA, A. C. MEES en Mr. A. J. MARX